

Teismo praktikos rinkinys

GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2011 m. spalio 13 d.¹

Byla C-43/10

Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias ir kt.

(*Symvoulio tis Epikrateias* (Graikija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Aplinkos apsauga — Direktyva 2000/60/EB — Sąjungos vandens politika — Upės nukreipimas — Terminas upės baseino rajonų valdymo planams parengti — Išankstinis poveikis — Visuomenės dalyvavimas — Direktyva 2001/42/EB — Planų ir programų aplinkosauginis vertinimas — Taikymas *ratione temporis* — Direktyva 85/337/EEB — Poveikio aplinkai vertinimas — Galimybė taikyti anksčiau atliktus tyrimus — Direktyva 92/43/EEB — Laukinės faunos ir floros apsauga — Bendrijos svarbos teritorijų apsauga — Direktyva 79/409/EEB — Paukščių apsauga — Specialių apsaugos teritorijų apsauga — Poveikio teritorijai vertinimas — Draudimas bloginti padėtį — Neigiamo poveikio pateisinimas“

Turinys

I – Įvadas	3
II – Teisinis pagrindas	4
A – Sąjungos teisė	4
1. Vandens pagrindų direktyva	4
2. PAV direktyva	7
3. SAV direktyva	7
4. Paukščių direktyva	9
5. Buveinių direktyva	9
B – Graikijos teisė	10
III – Faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą	11

¹ — Originalo kalba: vokiečių.

IV – Teisinis vertinimas	14
A – Vandens pagrindų direktyva	14
1. Dėl pirmojo klausimo – kada taikomas Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnis?	14
2. Dėl trečiojo klausimo pirmosios dalies – ar leidžiama perduoti vandenį į kitą upės baseino rajoną	16
a) Dėl pareigos išsaugoti ir atnaujinti pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnį	16
b) Dėl Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio taikymo projektams	17
c) Dėl geros vandenų būklės	17
d) Dėl nukrypimo nuo aplinkos apsaugos tikslų	17
3. Dėl antrojo klausimo – dėl upės baseino rajonų valdymo planų būtinybės	18
4. Dėl trečiojo klausimo antrosios dalies – leistini nukreipimo tikslai.....	19
5. Dėl trečiojo klausimo trečiosios dalies – alternatyvų vertinimas	20
6. Dėl ketvirtojo klausimo – išankstinis Vandens pagrindų direktyvos poveikis	21
a) Teisingumo Teismo praktika dėl išankstinio direktyvų poveikio	21
b) Dėl teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo	21
c) Dėl pagrindinės bylos	23
7. Dėl penktojo klausimo – visuomenės dalyvavimas.....	24
B – Dėl PAV direktyvos	25
C – Dėl SAV direktyvos	27
1. Dėl septintojo klausimo – SAV direktyvos <i>ratione materiae</i> taikymo sritis	27
a) Dėl „planų ir programų“ apibrėžties	28
b) Dėl pareigos vertinti valdymo planus	28
2. Dėl aštuntojo klausimo – SAV direktyvos taikymas <i>ratione temporis</i>	29
a) Dėl valdymo planų parengimo	29
b) Dėl Achelojaus nukreipimo plano parengimo	30
c) Išvados dėl aštuntojo klausimo	30
3. Dėl devintojo klausimo – aplinkosauginio vertinimo apimtis	30
D – Gamtos apsauga	31
1. Dėl dešimtojo klausimo – siūlomų teritorijų apsauga priimant Įstatymą Nr. 3481/2006	31

a) Dėl laikinos siūlomų teritorijų apsaugos	32
b) Dėl į Bendrijos sąrašą įtrauktų teritorijų apsaugos	32
c) Išvada dėl dešimtojo klausimo	35
2. Dėl vienuoliktojo klausimo	35
a) Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio taikymo	35
b) Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 ir 4 dalių	36
c) Išvada dėl vienuoliktojo klausimo	37
3. Dėl dvyliktojo klausimo – privalomieji viršesnio viešojo intereso pagrindai	37
4. Dėl tryliktojo klausimo – priemonės Natura 2000 vientisumui apsaugoti	38
5. Dėl keturioliktojo klausimo – natūralios upės ekosistemos pakeitimas	39
V – Išvada	39

I – Įvadas

1. Jau daugiau nei 20 metų Graikijos institucijos stengiasi nukreipti dalį Achelojaus upės vakarų Graikijoje į Pinijos upę rytų Graikijoje ir panaudoti Achelojaus aukštupį energijos gamybai. Tačiau *Symvoulío tis Epikrateias* (toliau – Valstybės taryba) kelis kartus panaikino atitinkamus sprendimus duoti sutikimą leisti vykdyti planuojamą veiklą. Pagrindinėje byloje kalbama apie 2006 m. įstatymo, kuriuo vėl duodamas sutikimas vykdyti darbus, galiojimą.

2. Didelės apimties ir sudėtingo prašymo priimti prejudicinį sprendimą esmę sudaro klausimas, ar (ir kokia apimtimi) šis įstatymas vertintinas atsižvelgiant į Vandens pagrindų direktyvą², nors priimant įstatymą dar buvo taikomas pereinamasis laikotarpis atitinkamiems įsipareigojimams pagal šią direktyvą. Be to, reikia išsiaiškinti, ar su PAV direktyva³ suderinama aplinkybė, kad įstatymų leidybos procese remiamasi ankstesnėje administracinėje procedūroje atliktu poveikio aplinkai vertinimu. Be to, klausama, ar buvo galima taikyti Direktyvą dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo⁴ (toliau – SAV direktyva, SAV reiškia „strateginį aplinkos vertinimą“) ir ar, reikalui esant, be minėto poveikio aplinkai vertinimo, dar reikėjo atlikti vertinimą pagal SAV direktyvą. Galiausiai reikėtų išnagrinėti kelis klausimus dėl atitinkamų *Natura 2000* teritorijų apsaugos pagal Buveinių direktyvą⁵.

2 — 2000 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/60/EB, nustatanti Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus (OL L 327, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 5 t., p. 275) iš dalies pakeista 2001 m. lapkričio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos sprendimu Nr. 2455/2001/EB, nustatančiu prioritetinių medžiagų vandens politikos srityje sąrašą (OL L 331, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 358).

3 — 1985 m. birželio 27 d. Tarybos direktyva 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo (OL L 175, p. 40; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 1 t., p. 248), iš dalies pakeista 2003 m. gegužės 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/35/EB, nustatančia visuomenės dalyvavimą rengiant tam tikrus su aplinka susijusius planus ir programas (OL L 156, p. 17; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 7 t., p. 466).

4 — 2001 m. birželio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo (OL L 197, p. 30; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 6 t., p. 157).

5 — 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyva 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (OL L 206, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 15 sk., 2 t., p. 102), iš dalies pakeista 2003 m. rugsėjo 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1882/2003, suderinančiu su Tarybos sprendimu 1999/468/EB nuostatas, susijusias su komitetais, padedančiais Komisijai naudotis savo įgyvendinimo įgaliojimais, nustatytais dokumentuose, priimtuose vadovaujantis EB sutarties 251 straipsnyje nustatyta tvarka (OL L 284, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 4 t., p. 447).

II – Teisinis pagrindas

A – Sąjungos teisė

1. Vandens pagrindų direktyva

3. Esminiai Vandens pagrindų direktyvos aplinkos apsaugos tikslai ir galimos išimtys yra nustatyti 4 straipsnyje:

„1) Vykdydamos priemonių programas, nurodytas upės baseino valdymo planuose, ir taikydamos jas:

a) paviršiniams vandenims

- i) valstybės narės įgyvendina būtinas priemones, kad neprastėtų visų paviršinio vandens telkinių būklė, atsižvelgdamos į šio straipsnio 6 ir 7 dalies taikymą ir nepažeisdamos jo 8 dalies;
- ii) valstybės narės apsaugo, gerina ir atnaujina visus paviršinio vandens telkinius, atsižvelgdamos į iii papunkčio taikymą dirbtiniams ir labai pakeistiems vandens telkiniams, ir stengiasi, kad gera paviršinio vandens būklė būtų pasiekta ne vėliau kaip po 15 metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos pagal V priedo nuostatas, atsižvelgdamos į pratęsimų, nustatomų pagal šio straipsnio 4 dalį, ir į jo 5, 6 ir 7 dalių taikymą bei nepažeisdamos 8 dalies;
- iii) valstybės narės apsaugo ir gerina visus dirbtinius bei smarkiai modifikuotus vandens telkinius ir stengiasi, kad geras ekologinis potencialas ir gera paviršinio vandens cheminė būklė būtų pasiekta ne vėliau kaip po 15 metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos pagal V priedo nuostatas, atsižvelgdamos į pratęsimų, nustatomų pagal šio straipsnio 4 dalį, ir į jo 5, 6 ir 7 dalių taikymą bei nepažeisdamos 8 dalies;
- iv) <...>;

nepažeisdamos atitinkamų šalims galiojančių tarptautinių susitarimų, minėtų 1 straipsnyje;

b) požeminiam vandeniui

<...>

3) Valstybės narės tam tikrą vandens telkinį gali paskelbti dirbtiniu ar labai pakeistu, kai:

- a) to telkinio hidromorfologinių charakteristikų pakeitimas, kuris būtų būtinas norint pasiekti gerą ekologinę būklę, turėtų reikšmingą neigiamą poveikį:
 - i) platesnei aplinkai;
 - ii) navigacijai, įskaitant uostų įrenginius, ar poilsiui;
 - iii) veiklai, dėl kurios vanduo yra kaupiamas, tokiai kaip geriamojo vandens tiekimas, elektros gamyba ar drėkinimas;
 - iv) vandens reguliavimui, apsaugai nuo potvynių, žemės sausinimui arba
 - v) kitoms ne mažiau svarbioms subalansuotos žmogaus veiklos rūšims;
- b) pageidaujamų tikslų, kuriuos padeda pasiekti vandens telkinio dirbtinės ar pakeistos charakteristikos, dėl techninių galimybių ar per didelių sąnaudų negalima pasiekti kitomis priemonėmis, kurios aplinkos apsaugos atžvilgiu būtų daug pranašesnės.

Tokia telkinio klasifikacija ir jos priežastys konkrečiai nurodomos upės baseino valdymo planuose, kurių reikalaujama pagal 13 straipsnį, ir peržiūrimos kas 6 metai.

4) <...>

5) Valstybės narės konkretiems vandens telkiniams gali kelti ne tokius griežtus tikslus, kokių reikalaujama šio straipsnio 1 dalyje, kai tie telkiniai yra taip paveikti žmogaus veiklos, kaip nurodyta 5 straipsnio 1 dalyje, arba jų gamtinės sąlygos yra tokios, kad tuos tikslus pasiekti būtų neįmanoma arba per brangu, ir kai laikomasi visų šių sąlygų:

- a) aplinkos, socialinių ir ekonominių poreikių, tenkinamų tokia žmogaus veikla, būtų negalima patenkinti kitomis priemonėmis, ir tai aplinkos apsaugos atžvilgiu yra daug pranašesnis ir ne per brangiausias būdas;
- b) valstybės narės užtikrina, kad
 - būtų pasiekta kuo geresnė ekologinė ir cheminė paviršinio vandens būklė, atsižvelgiant į poveikį, kurio negalima išvengti dėl žmogaus veiklos ir taršos pobūdžio,
 - <...>
- c) paveikto vandens telkinio būklė toliau neprastėtų;
- d) ne tokių griežtų tikslų nustatymas ir to priežastys būtų konkrečiai paminėti upės baseino valdymo plane, kurio reikalaujama 13 straipsnyje, ir tie tikslai būtų patikslinami kas 6 metai.

6) <...>

7) Valstybės narės nepažeidžia šios direktyvos, kai:

- gera požeminio vandens būklė, gera ekologinė būklė arba atitinkamais atvejais geras ekologinis potencialas nepasiekiamas ir paviršinio vandens ar požeminio vandens telkinio būklei prastėti nesutrukdoma dėl naujų paviršinio vandens telkinio fizinių charakteristikų pakeitimų ar požeminių telkinių vandens lygio pokyčių, arba
- labai gerai paviršinio vandens telkinio būklei suprastėti iki geros būklės nesutrukdoma dėl naujos subalansuotos žmonių veiklos, vykdomos plėtros tikslais,

ir yra tenkinamos visos šios sąlygos:

- a) imamasi visų įmanomų priemonių vandens telkinio būklei daromam poveikiui sušvelninti;
- b) tokių pakeitimų ar pakitimų priežastys konkrečiai yra nurodytos ir paaiškintos upės baseino valdymo plane, kurio reikalaujama pagal 13 straipsnį, o tikslai patikslinami kas 6 metai;
- c) tokių pakeitimų ar pakitimų priežastys yra labai svarbios visuomenės interesams, ir (arba) naujų pakeitimų ar pakitimų nauda žmonių sveikatai, žmonių saugos palaikymui ar subalansuotai plėtrai yra didesnė už naudą, kurią aplinkai ir visuomenei duoda šio straipsnio 1 dalyje nurodytų tikslų pasiekimas; ir
- d) dėl techninių galimybių ar per didelių sąnaudų naudos, kurią duoda tokios vandens telkinio modifikacijos ir pasikeitimai, negalima gauti kitais būdais, kurie aplinkos apsaugos atžvilgiu būtų gerokai pranašesni.

8) Taikydamos šio straipsnio 3, 4, 5, 6 ir 7 dalis valstybės narės užtikrina, kad toks taikymas visam laikui nesutrukdytų pasiekti ar nepakenktų jau pasiektiems šios direktyvos tikslams kituose vandens telkiniuose tame pačiame upės baseino rajone ir neprieštarautų kitų Bendrijos aplinkos apsaugos teisės aktų įgyvendinimui.

9) Būtina imtis priemonių užtikrinti, kad naujų nuostatų taikymas, įskaitant šio straipsnio 3, 4, 5, 6 ir 7 dalių taikymą, garantuotų bent tokį pat apsaugos lygį, kokį garantuoja galiojantys Bendrijos teisės aktai.“

4. Pagal Vandens pagrindų direktyvos 5 straipsnį valstybės narės iki 2004 m. gruodžio 22 d. turėjo atlikti tam tikrų kiekvieno upės baseino rajono charakteristikų analizę. Pagal Vandens pagrindų direktyvos 8 straipsnį valstybės narės iki 2006 m. gruodžio 22 d. turėjo sudaryti vandens būklės monitoringo programas. Pagal 15 straipsnio 2 dalį jos turi atitinkamai per tris mėnesius Komisijai pateikti abiejų priemonių ataskaitas.

5. 11 straipsniu reglamentuojamos priemonių programos, kurias valstybės narės turi sudaryti upės baseino rajonams. Jų sudarymo terminas nustatomas 7 dalyje:

„Priemonių programos sudaromos ne vėliau kaip po devynerių metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos, o visos priemonės pradedamos taikyti ne vėliau kaip po dvylikos metų nuo tos dienos.“

6. Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsniu reglamentuojamas upės baseino rajonų valdymo planų sudarymas. 1 dalyje įpareigojama tuos planus sudaryti, o 6 dalyje nustatomas šių planų paskelbimo terminas:

„1) Valstybės narės užtikrina, kad kiekvienam upės baseino rajonui, esančiam tik jos teritorijoje, būtų sudarytas upės baseino valdymo planas.

<...>

6) Upės baseino valdymo planai paskelbiami ne vėliau kaip po devynerių metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos.“

7. Vandens pagrindų direktyvos 14 straipsnyje nustatomos visuomenės dalyvavimo taisyklės:

„1) Valstybės narės skatina, kad visos suinteresuotos šalys aktyviai dalyvautų įgyvendinant šią direktyvą, visų pirma sudarant, peržiūrint ir atnaujinant upės baseino valdymo planus. Valstybės narės kiekvienam upės baseino rajonui paskelbia ir visuomenės, taip pat naudotojų pastaboms pateikia:

- a) ne vėliau kaip likus trejiems metams iki to laikotarpio, kuriam sudaromas planas, pradžios – plano sudarymo tvarkaraštį ir darbo programą, įskaitant informaciją apie tai, kokių konsultacinių priemonių bus imamas;
- b) ne vėliau kaip likus dvejiems metams iki to laikotarpio, kuriam sudaromas planas, pradžios – tarpinę reikšmingesnių upės baseine nustatytų vandens valdymo problemų apžvalgą;
- c) ne vėliau kaip likus vieneriems metams iki to laikotarpio, kuriam sudaromas planas, pradžios – upės baseino valdymo plano projekto kopijas.

Esant prašymams, leidžiama susipažinti su pirminiais dokumentais ir informacija, kuria buvo naudojama sudarant upės baseino valdymo plano projektą.

2) Siekdamas užtikrinti aktyvų dalyvavimą ir konsultavimąsi, valstybės narės skiria ne mažiau šešių mėnesių komentarams apie tuos dokumentus pateikti raštu.“

8. Pagal 24 straipsnį Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimo laikotarpis baigėsi 2003 m. gruodžio 22 d.

2. PAV direktyva

9. 2 straipsnio 1 dalyje nustatytas PAV direktyvos tikslas:

„Valstybės narės imasi visų priemonių, reikalingų užtikrinti, jog prieš duodant sutikimą projektams, kurie gali daryti reikšmingą poveikį aplinkai, be kita ko, dėl pobūdžio, savo masto ar vietos, bus reikalaujama sutikimo planuojamai veiklai ir poveikio aplinkai vertinimo. Tokie projektai apibrėžti 4 straipsnyje.“

10. Tačiau PAV direktyvos 1 straipsnio 5 dalyje numatyta išimtis teisės aktams:

„Ši direktyva netaikoma projektams, kurių detalės priimamos konkrečiais nacionalinės teisės aktais, nes šios direktyvos tikslai, įskaitant ir tikslą teikti informaciją, yra įgyvendinami per įstatymų leidybos procesą.“

11. PAV direktyvos 5 straipsniu nustatoma, kokią informaciją reikia pateikti atliekant poveikio aplinkai vertinimą:

„1) Jei, remiantis 4 straipsniu, projektai turi būti vertinami pagal 5–10 straipsnių nuostatas, valstybės narės privalo priimti reikalingas priemones, užtikrinančias, kad užsakovas atitinkama forma pateiktų IV priede nurodytą informaciją, kai:

- a) valstybės narės mano, kad ši informacija yra reikalinga, atsižvelgiant į esamą leidimo išdavimo procedūros stadiją ir konkrečias to projekto charakteristikas arba projekto rūšį, taip pat aplinkos savybes, kurioms projektas gali daryti poveikį;
- b) valstybės narės nusprendžia, jog galima pagrįstai reikalauti, kad užsakovas surinktų informaciją, atsižvelgdamas, *inter alia*, į naujausias žinias ir vertinimo metodus.“

12. PAV direktyvos I priedo 12 ir 15 punktuose išvardijami vandens išteklių paskirstymo ir užtvankų projektai.

3. SAV direktyva

13. SAV direktyvos 2 straipsnio a punkte apibrėžiami planai ir programos:

„Šioje direktyvoje šios sąvokos turi tokią reikšmę:

- a) „planai ir programos“ – tai planai ir programos, įskaitant tuos, prie kurių finansavimo prisideda Europos bendrija, taip pat visi jų daliniai pakeitimai:
 - kuriuos turi parengti ir (arba) priimti valdžios institucija nacionaliniu, regioniniu arba vietiniu lygiu arba kuriuos parengia valdžios institucija ir kuriuos vėliau priima Parlamentas arba Vyriausybė laikantis įstatymų leidimo procedūros, ir
 - kurių reikia pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas“;

14. SAV direktyvos 3 straipsnyje nustatoma, kokie planai ir programos turi būti vertinami. Svarbiausios yra 1–5 dalys:

„1) 2–4 dalyse nurodytų planų ir programų, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, aplinkos vertinimas atliekamas pagal šios direktyvos 4–9 straipsnius.

2) Laikantis 3 dalies nuostatų, atliekamas toliau išvardytų planų ir programų aplinkos vertinimas:

a) kurie rengiami žemės ūkiui, miškininkystei, žuvininkystei, energetikai, pramonei, transportui, atliekų tvarkymui, vandentvarkai, telekomunikacijoms, turizmui, miestų ir kaimų planavimui ar žemės naudojimui ir kurie nustato tolesnio projektų, išvardytų Direktyvos 85/337/EEB I ir II prieduose, vystymo pagrindus; arba

b) kurių atžvilgiu nustatoma, atsižvelgiant į galimas jų pasekmes teritorijai, kad būtina atlikti vertinimą pagal Direktyvos 92/43/EEB 6 ir 7 straipsnius.

3) 2 dalyje nurodytų planų ir programų, taikomų nedideliuose plotuose vietiniu lygiu, ir nedidelių 2 dalyje nurodytų planų ir programų pakeitimų aplinkos vertinimas atliekamas tik tada, kai valstybės narės nustato, kad jų pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai.

4) Valstybės narės nustato, ar kitų, nenurodytų 2 dalyje, planų ir programų, kurie nustato tolesnio projektų vystymo pagrindus, pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai.

5) Valstybės narės 3 ir 4 dalyse nurodytų planų ar programų galimą pasekmių reikšmingumą aplinkai nustato išnagrinėdamos kiekvieną konkretų atvejį arba patikslindamos planų ir programų rūšis, arba derindamos abu šiuos metodus. Tuo tikslu valstybės narės visais atvejais atsižvelgia į atitinkamus II priede nurodytus kriterijus, užtikrindamos, kad ši direktyva būtų taikoma planams ir programoms, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai.

6) <...>“

15. SAV direktyvos 11 straipsniu reglamentuojamas ryšys su PAV direktyvos reikalavimais ir kitomis aplinkosauginio vertinimo procedūromis:

„1) Pagal šią direktyvą atliekamas aplinkosauginis vertinimas nepažeidžia Direktyvos 85/337/EEB ir kitų Bendrijos teisės aktų reikalavimų.

2) Planams ir programoms, kurių pasekmės aplinkai turi būti įvertintos ir pagal šią direktyvą, ir pagal kitus Bendrijos teisės aktus, valstybės narės gali taikyti suderintas ar bendras procedūras, atitinkančias tam tikrų Bendrijos teisės aktų reikalavimus, kad, *inter alia*, būtų išvengta dvigubo vertinimo.

3) <...>“

16. Pagal SAV direktyvos 13 straipsnio 1 dalį ši direktyva turėjo būti įgyvendinta iki 2004 m. liepos 21 d.

17. 13 straipsnio 3 dalimi reglamentuojamas SAV direktyvos galiojimas laiko atžvilgiu. Ji iš principo taikoma tik procedūroms, kurios buvo pradėtos pasibaigus įgyvendinimo terminui. Anksčiau pradėtoms procedūroms ji taikoma su šiais apribojimais:

„4 straipsnio 1 dalyje nurodytas įsipareigojimas galioja planams ir programoms, kuriems pirmasis oficialus parengtinis aktas priimamas po 1 dalyje nurodytos dienos. Planams ir programoms, kuriems pirmasis parengtinis aktas yra priimamas iki minėtos dienos, ir kurie priimami arba pateikiami svarstyti pagal įstatymų procedūrą praėjus daugiau nei 24 mėnesiams, taikomas 4 straipsnio 1 dalyje nurodytas įsipareigojimas, nebent valstybės narės kiekvienu konkrečiu atveju nuspręstų, jog tai netikslinga, ir informuotų visuomenę apie savo sprendimą.“

4. Paukščių direktyva

18. 1979 m. balandžio 2 d. Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos⁶ (toliau – Paukščių direktyva) 4 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta, kad valstybės narės įsteigia paukščių, nurodytų direktyvos I priede, ir migruojančių paukščių apsaugai tinkamiausias teritorijas – specialias apsaugos teritorijas (toliau – SAT).

19. Paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalies pirmame sakinyje nustatoma SAT suteikiama apsauga:

„Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodytose apsaugos teritorijose valstybės narės imasi atitinkamų priemonių, kad būtų išvengta buveinių taršos ar pažeidimo, arba bet kokio paukščių trikdymo, jei tai galėtų būti reikšminga atsižvelgiant į šio straipsnio tikslus.“

5. Buveinių direktyva

20. Pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 1 dalį ir III priedą (1 etapas) valstybės narės siūlo Komisijai teritorijas, kuriose yra vietiniai I priedo natūralių buveinių tipai ir aptinkamos II priedo rūšys. Pagal 4 straipsnio 2 dalį ir III priedą (2 etapas) Komisija atrenka iš šių pasiūlymų teritorijas, kurias įtraukia į Bendrijos svarbos teritorijų (toliau – BST) sąrašą.

21. Buveinių direktyvos 4 straipsnio 5 dalyje reglamentuojamas teritorijos apsaugos nuostatų taikymas laiko atžvilgiu:

„Teritoriją įtraukus į 2 dalies trečiojoje pastraipoje minimą sąrašą, jai pradedamos taikyti 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys.“

22. 2006 m. liepos 19 d. Komisijos sprendimu 2006/613/EB pagal Tarybos direktyvą 92/43/EEB priimančiu Viduržemio jūros biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą⁷, į sąrašą buvo įtrauktos, be kita ko, šios teritorijos:

- „Delta Achelou, Limnothalassa, Mesologgiou-Aitolikou, Ekvoles Evinou, Nisoi Echinades, Nisos Petalas“ (GR2310001),
- „Limni Amvrakia“ (GR2310007),
- „Limni Ozeros“ (GR2310008),
- „Limnes Trichonida kai Lysimachia“ (GR2310009) ir
- „Aspropotamos“ (GR1440001⁸).

23. Remiantis *EUR-Lex* duomenų baze, apie šį sprendimą valstybėms narėms buvo pranešta 2006 m. liepos 19 d.⁹, o 2006 m. rugsėjo 21 d. jis paskelbtas *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

6 — OL L 103, p. 1; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k.*, 1 sk., 4 t., p. 335, iš dalies pakeista 2003 m. balandžio 14 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 807/2003, suderinančiu su Sprendimu 1999/468/EB (OL L 122, p. 36; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k.*, 1 sk., 4 t., p. 335) nuostatas, susijusias su komitetais, padedančiais Komisijai naudotis savo įgyvendinimo įgaliojimais, nustatytais Tarybos dokumentuose, priimtuose vadovaujantis konsultavimosi tvarka (balsų vieningumu), vėliau konsoliduota 2009 m. lapkričio 30 d. Direktyva 2009/147/EB (OL L 20, 2010, p. 70).

7 — OL L 259, p. 1; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k.*, 5 sk., 2 t., p. 102.

8 — Prašyme priimti prejudicinį sprendimą nurodytas (tikriausiai per klaidą) kodas GR2310001.

9 — [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006D0613\(01\):LT:NOT](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32006D0613(01):LT:NOT), žr. „Datos“.

24. Teritorijos apsaugos nuostatos pateikiamos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2–4 dalyse:

„2) Valstybės narės imasi priemonių, siekdamos specialiose saugomose teritorijose išvengti natūralių buveinių ir rūšių buveinių blogėjimo, taip pat rūšių, kurių apsaugai buvo įsteigtos specialios saugomos teritorijos, trikdyimo, jei toks trikdyimas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

3) Bet kokiems planams ir projektams, tiesiogiai nesusijusiems arba nebūtinai teritorijos tvarkymui, bet galintiems ją reikšmingai paveikti individualiai arba kartu su kitais planais arba projektais, turi būti atliekamas jų galimo poveikio teritorijai įvertinimas. Atsižvelgiant į poveikio teritorijai įvertinimo išvadas ir remiantis 4 dalies nuostatomis, kompetentingos nacionalinės institucijos pritaria planui ar projektui tik įsitikinusios, kad jis neigiamai nepaveiks nagrinėjamos teritorijos vientisumui ir, jei reikia, išsiaiškinusios plačiosios visuomenės nuomonę.

4) Jei, nepaisant poveikio teritorijai neigiamo įvertinimo ir nesant kitų alternatyvių sprendimų, šis planas ar projektas vis dėlto privalo būti įgyvendintas dėl įpareigojančių viršesnio visuomenės intereso pagrindų, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, valstybė narė imasi visų kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti. Apie patvirtintas kompensacines priemones ji praneša Komisijai.

Kai atitinkamoje teritorijoje yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis, vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos nuomone, įpareigojančiomis priemonėmis neatsižvelgti į visuomenės interesus.“

25. Remiantis Buveinių direktyvos 7 straipsniu šios nuostatos taikomos pagal Paukščių direktyvą įsteigtoms SAT.

B – *Graikijos teisė*

26. Vandens pagrindų direktyva įgyvendinama Įstatymu Nr. 3199/2003¹⁰ ir Prezidento dekretu Nr. 51/2007¹¹. Šioje byloje kalbama apie Įstatymo Nr. 3199/2003 pakeitimus, padarytus Įstatymu Nr. 3481/2006.¹²

27. Įstatymo Nr. 3481/2006 9 straipsnyje Įstatymo Nr. 3199/2003 7 straipsnis papildomas 5 dalimi:

5) Iki bus patvirtinta Nacionalinė šalies vandens išteklių valdymo ir apsaugos programa ir priimti atskirų regionų valdymo planai, leidžiama surinkti konkretaus upės baseino vandenis ir perduoti juos į kitą upės baseiną remiantis valdymo planu, patvirtintu šiam (šiems) baseinui (-ams), kad:

- a) būtų tenkinami skubūs poreikiai, susiję su aprūpinimu vandeniu miestų ir gyvenviečių poreikiams,
- b) <...>,
- c) <...> arba
- d) energijos gamybai vandeniu būtų aprūpintos didelės hidroelektrinės, galingesnės nei 50 MW <...>.

10 — 2003 m. gruodžio 9 d. FEK A' 280.

11 — 2007 m. kovo 8 d. FEK A' 54.

12 — 2006 m. rugpjūčio 2 d. FEK A' 162.

28. Įstatymo Nr. 3481/2006 13 straipsnis susijęs su ginčijamu planu:

„1) Dalies Achelojaus upės aukštupio nukreipimo į Tesaliją darbai yra didelio masto ir nacionalinės svarbos.

2) Patvirtinamas Achelojaus ir Pinijos (Tesalija) upių baseinų valdymo planas <...>.

3) Patvirtinami aplinkosauginiai reikalavimai ir ribos, susiję su dalies Achelojaus upės aukštupio nukreipimo į Tesaliją darbų įgyvendinimu ir įrengimų veikimu, kuriems buvo taikomos visos procedūros, įskaitant viešą paskelbimą, konsultavimąsi su suinteresuotąja visuomene ir atitinkamomis tarnybomis, numatytos galiojančiose nacionalinės ir Bendrijos teisių nuostatose aplinkos apsaugos ir antikos bei kultūros paveldo apsaugos srityse. <...>.

4) Viešieji darbai, taip pat *Dimosia Epicheirisi Ilektrismou* (Elektros energijos viešoji įmonė, toliau – DEI) darbai, kurių ranga buvo paskelbta ir kurie buvo užbaigti arba yra vykdomi ir yra susiję su Achelojaus upės dalies aukštupio nukreipimo į Tesaliją projektu, ir elektros energijos gamybos darbai gali būti vykdomi toliau ir užbaigti pagal patvirtintą valdymo planą ir remiantis nustatytais aplinkosauginiais reikalavimais, kaip aprašyta pirmesnėje dalyje.“

III – Faktinės aplinkybės ir prašymas priimti prejudicinį sprendimą

29. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme nagrinėjamo ginčo dalykas yra darbai, susiję su Achelojaus (vakarų Graikija) aukštupio dalies nukreipimu į Piniją (rytų Graikija, konkrečiau – Tesalija). Darbai skirti ne tik konkrečiai nukreipti upę, bet ir statyti įvairias užtvankas, kurios būtų naudojamos energijos gamybai.

30. Apie 220 kilometrų ilgio ir iki 90 metrų pločio Achelojaus upė išteka Pindo kalnų grandinėje Mecovo zonoje ir, papildžiusi daugelio intakų vandenimis, baigiasi Mesolongio vakaruose, suformuodama vieną iš svarbiausių šalies upių baseinų ir ypač svarbią upės ekosistemą.

31. Pinija taip pat išteka Pindo kalnuose, tačiau teka į rytus Tesalijos lyguma ir įteka į Salonikų įlanką.

32. Darbams atlikti priimta daug ministrų dekretų, o vėliausiai priimtas Įstatymas Nr. 3481/2006.

33. Konkrečiai kalbant, 1991 ir 1992 m. tarpžinybiniais dekretais iš pradžių patvirtinti aplinkosauginiai reikalavimai atskiriems techniniams darbams, įeinantiems į bendrą Achelojaus upės vandens nukreipimo į Tesaliją planą. Aptariamais tarpžinybiniais dekretais 1994 m. buvo panaikinti Valstybės tarybos sprendimai.

34. Po minėtų sprendimų Aplinkos, regionų planavimo ir viešųjų darbų ministerija parengė vieningą visų nukreipimo darbų poveikio aplinkai vertinimą. 1995 m. buvo priimti du ministrų dekretai, susiję su darbų vieta ir su aplinkosauginių reikalavimų patvirtinimu. Aptariamus dekretus Valstybės taryba 2000 m. sprendimu taip pat panaikino.

35. Po minėto Graikijos Valstybės tarybos sprendimo dėl panaikinimo Aplinkos, regionų planavimo ir viešųjų darbų ministerija parengė išsamų visų Achelojaus upės nukreipimo į Tesaliją darbų poveikio aplinkai vertinimą. 2003 m. priimtas tarpžinybinis dekretas, patvirtinantis aplinkosauginius reikalavimus darbų įgyvendinimui ir įrenginių veikimui. Aptiriamas tarpžinybinis dekretas 2005 m. Valstybės tarybos sprendimu taip pat buvo panaikintas.

36. Todėl 2006 m. liepos 6 d., vykdamas Įstatymo Nr. 3481/2006 priėmimo procedūrą, buvo pateikti pasiūlymai dėl nuostatų, numatančių Achelojaus ir Pinijos baseinų valdymo planus bei sutikimą vykdyti minimus darbus. Įstatymas buvo priimtas su šiomis nuostatomis ir įsigaliojo po jo paskelbimo 2006 m. rugpjūčio 2 d.

37. Pagrindinėje byloje *Nomarchiaki Aftodioikisi Aitoloakarnanias* (Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracija) ir kt., be kita ko, prašo panaikinti visą projektą. Graikijos Valstybės taryba nori priimti sprendimą dėl šio prašymo, todėl prašo Teisingumo Teismo atsakyti į šiuos 14 klausimų:

1. Ar Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalies nuostatos paprasčiausiai įtvirtina absoliutų terminą vandens išteklių valdymo planams parengti (iki 2009 m. gruodžio 22 d.), ar vis dėlto ši data yra specialusis terminas minėtos direktyvos 3, 4, 5, 6, 9, 13 ir 15 straipsnių nuostatomis perkelti į nacionalinę teisę?
2. Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad nagrinėjama direktyvos nuostata paprasčiausiai įtvirtina absoliutų terminą vandens išteklių valdymo planams parengti, reikėtų atsakyti tokį prejudicinį klausimą:

ar nacionalinės teisės aktai, kurie leidžia perduoti konkretaus upės baseino vandenį į kitą baseiną prieš tai neparengus upės baseinų rajonų, kuriuose yra minėti upių baseinai, iš kurių ir į kuriuos bus perduodamas vanduo, planų, atitinka Vandens pagrindų direktyvos 2, 3, 4, 5, 6, 9, 13 ir 15 straipsnių nuostatas, ypač atsižvelgiant į tai, kad pagal Vandens pagrindų direktyvos 2 straipsnio 15 dalį pagrindinis upių baseinų valdymo vienetas yra juos apimantis upės baseino rajonas?

3. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, reikėtų taip pat atsakyti į tokį prejudicinį klausimą:

ar pagal Vandens pagrindų direktyvos 2, 3, 5, 6, 9, 13 ir 15 straipsnius leidžiama perduoti vandenį iš vieno upės baseino rajono į gretimą upės baseino rajoną? Jei atsakymas į šį klausimą būtų teigiamas, ar tokio perdavimo tikslas gali būti tik geriamojo vandens poreikių tenkinimas, ar vanduo gali taip pat būti skirtas drėkinimui ir energijos gamybai? Bet kuriuo atveju ar pagal minėtas direktyvos nuostatas yra būtinas motyvuotas ir remiantis būtiniais moksliniais tyrimais priimtas administracinės valdžios sprendimas, patvirtinantis, kad upės baseino rajonas, į kurį nukreipiamas vanduo, negali nuosavais vandens išteklių patenkinti savo geriamojo vandens poreikių, užtikrinti drėkinimo ir kt.?

4. Jei Teisingumo Teismas į pirmą klausimą atsakytų, jog Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalis nenustato paprasto absoliutaus termino vandens išteklių valdymo planams paskelbti (iki 2009 m. gruodžio 22 d.), o įtvirtina specialų terminą minėtos direktyvos 3, 4, 5, 6, 9, 13 ir 15 straipsnių nuostatomis perkelti į nacionalinę teisę, reikėtų atsakyti į tokį prejudicinį klausimą:

ar nacionalinės teisės aktai, priimti iki minėto specialaus termino, numatantys perduoti konkretaus upės baseino vandenį į kitą upės baseiną, neparengus upės baseinų rajonų, kuriuose yra upės baseinai, iš kurių ir į kuriuos bus perduodamas vanduo, planų, neabejotinai gali panaikinti aptariamą direktyvos veiksmingumą, ar nagrinėjant įtaką direktyvos veiksmingumui reikia atsižvelgti į tokius kriterijus, kaip numatytų darbų apimtį ir vandens perdavimo tikslas?

5. Ar nacionalinio parlamento priimtas teisės aktas, kuriuo patvirtinti upių baseinų valdymo planai, atitinka Vandens pagrindų direktyvos 13, 14 ir 15 straipsnius, susijusius su visuomenės informavimo, konsultavimosi su ja ir visuomenės dalyvavimo procedūra, jei reikšmingi nacionalinės teisės aktai nenumato konsultavimosi su visuomene etapo per nacionaliniame parlamente vykstančią procedūrą ir jei iš bylos medžiagos negalima daryti išvados, kad konsultavimosi procedūra vyko administracinės valdžios lygmeniu, kaip numatyta direktyvoje?
6. Ar pagal PAV direktyvą poveikio aplinkai vertinimas dėl užtvankos statybos ir vandens perdavimo, kuris buvo pateiktas nacionaliniam parlamentui patvirtinti po to, kai teismas panaikino aktą, kuriuo jis jau buvo patvirtintas ir kurio paskelbimo procedūra jau buvo pradėta, iš naujo netaikant tokios procedūros, atitinka visuomenės informavimo ir jos dalyvavimo reikalavimus pagal PAV direktyvos 1, 2, 5, 6, 8 ir 9 straipsnius?

7. Ar į SAV direktyvos taikymo sritį patenka upės nukreipimo planas, kuris:
- numato užtvankos statybą ir vieno upės baseino rajono vandens perdavimą į kitą upės baseino rajoną;
 - patenka į Vandens pagrindų direktyvos taikymo sritį;
 - yra susijęs su PAV direktyvoje numatytais darbais; ir
 - gali turėti poveikį aplinkai Buveinių direktyvoje numatytose teritorijose?

8. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, reikėtų taip pat atsakyti į tokį prejudicinį klausimą:

ar SAV direktyvos 13 straipsnio 1 dalies prasme oficialiais parengiamaisiais aktais, priimtais iki 2004 m. liepos 21 d., kuriuose nenumatyta pareiga parengti strateginį aplinkos vertinimą, gali būti laikomi aktai, susiję su ginčijamais darbais ir teismo sprendimu juos panaikinti atgaline data?

9. Jei į šį klausimą būtų atsakyta neigiamai, reikėtų taip pat atsakyti į tokį prejudicinį klausimą:

ar, atsižvelgiant į SAV direktyvos 11 straipsnio 2 dalį, tuo atveju, kai planas patenka ir į šios direktyvos, ir į Vandens pagrindų direktyvos bei PAV direktyvos, kuriose taip pat numatytas darbų poveikio aplinkai vertinimas, taikymo sritis, tam, kad būtų laikomasi SAV direktyvos reikalavimų, pakanka vertinimų, atliktų kaip numatyta Vandens pagrindų direktyvoje ir PAV direktyvoje, ar vis dėlto turi būti atliktas atskiras strateginis aplinkosauginis vertinimas?

10. Ar pagal Buveinių direktyvos 3, 4 ir 6 straipsnius teritorijoms, kurios įtrauktos į nacionalinius Bendrijos svarbos teritorijų (BST) sąrašus, o vėliau visos be išimčių įtrauktos į bendrą Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, iki 2006 m. liepos 19 d. Komisijos sprendimo 2006/613/EB, nustatančio Viduržemio jūros biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, buvo taikoma Buveinių direktyva 92/43/EEB?

11. Ar, remiantis Buveinių direktyvos 3, 4 ir 6 straipsniais, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos gali duoti sutikimą leisti vykdyti vandens nukreipimo planą, tiesiogiai nesusijusį su teritorijos, patenkančios į specialią apsaugos teritoriją, apsauga ar nebūtiną šiai apsaugai užtikrinti, kai visuose prie šio plano pridėtuose vertinimuose konstatuojama, jog visiškai nėra informacijos arba patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius šioje teritorijoje?

12. Ar, remiantis Buveinių direktyvos 3, 4 ir 6 straipsniais, pagrindai, dėl kurių buvo imtasi vandens nukreipimo plano, pirmiausia susiję su drėkinimu ir tik paskui su geriamojo vandens tiekimu, gali būti pripažinti direktyvoje reikalaujamais viršesnio viešojo intereso pagrindais, kad būtų leista vykdyti šiuos darbus, nepaisant jų neigiamo poveikio minėta direktyva saugomai teritorijai?

13. Jei į šį klausimą būtų atsakyta teigiamai, reikėtų taip pat atsakyti į tokį prejudicinį klausimą:

ar, remiantis Buveinių direktyvos 3, 4 ir 6 straipsniais, norint nustatyti, kokios kompensacinės priemonės yra pakankamos bendram vienos *Natura 2000* teritorijos, kuriai vandens nukreipimo planas daro įtaką, vientisumui apsaugoti, turi būti atsižvelgta į kriterijus, kaip antai tokio nukreipimo mastas ir reikalingų darbų apimtis?

14. Ar pagal Buveinių direktyvos 3, 4 ir 6 straipsnius, aiškinamus atsižvelgiant į EB 6 straipsnyje (dabar SESV 11 straipsnyje) numatytą tvarios plėtros principą, kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos gali duoti sutikimą leisti vykdyti vandens nukreipimo planą *Natura 2000*

teritorijoje, tiesiogiai nesusijusį su tokios teritorijos vientisumo apsauga ar nebūtiną šiai apsaugai užtikrinti, kai visuose šio plano poveikio aplinkai vertinimuose konstatuojama, kad dėl šio plano natūrali upės ekosistema gali tapti žmogaus sukurta upės ir ežero ekosistema?

38. Raštu pastabas pateikė Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracija ir kt. (Vakarų Graikija), Tesalijos nomo Larisos, Magnisijos,¹³ Kardicos ir Trikalos ir kt.¹⁴ provincijų administracijos, elektros energijos tiekėja *Dimosia Epicheirisi Ilektrismou* (DEI), Graikijos Respublika, Norvegijos Karalystė ir Europos Komisija. Visos šios proceso šalys, išskyrus Norvegiją, buvo atstovaujamos ir 2011 m. gegužės 24 d. posėdyje.

IV – Teisinis vertinimas

39. Valstybės taryba pateikė 14 sudėtinių klausimų, kuriais prašo keturių skirtingų direktyvų išaiškinimo ir kuriuos iš eilės išnagrinėsiu: byla daugiausia pagrįsta Vandens pagrindų direktyva (žr. A skyrių), tačiau, atsižvelgiant į jos įsigaliojimo laiką, svarbiausias yra šios direktyvos išankstinis poveikis.¹⁵ Be to, reikia atsakyti į klausimą dėl PAV direktyvos, tiksliau – dėl šios direktyvos reikalavimų įstatyme duodamam sutikimui vykdyti darbus (žr. B skyrių). Toliau reikia išnagrinėti SAV direktyvos taikymą *ratione materiae* ir *ratione temporis* bei galimybę atlikti kombinuotą aplinkosauginį vertinimą pagal šią direktyvą, Vandens pagrindų direktyvą ir PAV direktyvą (žr. C skyrių). Galiausiai išnagrinėsiu kelis klausimus dėl Buveinių direktyvos taikymo ir jos reikalavimų ginčijamiems darbams (žr. D skyrių).

40. Tačiau prieš tai reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad DEI argumentas, jog Mesochoros užtvankos statymo darbai turėtų būti atskirti nuo visų darbų, nėra reikšmingas procesui dėl prejudicinio sprendimo priėmimo. Kadangi Valstybės taryba neiškėlė su šiuo argumentu susijusių klausimų, Teisingumo Teismas dėl jo reikšti pastabų negali.

A – Vandens pagrindų direktyva

41. Pirmuoju Valstybės tarybos klausimu siekiama išsiaiškinti, ar atitinkamos Vandens pagrindų direktyvos nuostatos jau buvo taikytinos Įstatymui Nr. 3481/2006 (žr. 1 punktą). Be to, reikia išsiaiškinti, ar apskritai galima perduoti vandenį iš vieno upės baseino rajono į kitą (žr. 2 punktą), ar tokiam perdavimui reikia parengti valdymo planus pagal Vandens pagrindų direktyvą (žr. 3 punktą), kokie tikslai gali pateisinti perdavimą (žr. 4 punktą) ir kokia apimtimi reikia tirti alternatyvas (žr. 5 punktą). Kadangi darau išvadą, kad šios nuostatos *ratione temporis* dar netaikomos, svarbiausias yra jų išankstinis poveikis (žr. 6 punktą). Galiausiai Valstybės taryba dar klausia apie būtiną visuomenės informavimą priimančiam upės baseino valdymo planus pagal Vandens pagrindų direktyvą (žr. 7 punktą).

1. Dėl pirmojo klausimo – kada taikomas Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnis?

42. Pirmuoju klausimu Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalies nuostatos paprasčiausiai įtvirtina absoliutų terminą valdymo planams parengti, ar vis dėlto ši data yra specialusis terminas nuostatoms, kurios susijusios su tais planais, perkelti į nacionalinę teisę.

43. Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalyje numatyta, kad upės baseino valdymo planai paskelbiami ne vėliau kaip po devynių metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo dienos, t. y. 2009 m. gruodžio 22 d. Tuo tarpu direktyvos įgyvendinimo terminas pagal 24 straipsnį baigėsi jau 2003 m. gruodžio 22 d.

13 — Magnisijos provincijos administracijos raštas iš dalies tapatus DEI raštui.

14 — Kardicos provincijos administracijos ir Trikalos provincijos administracijos raštai yra beveik tapatūs.

15 — Žr. toliau A skyriaus 6 punktą, 97 ir paskesnius punktus.

44. Pagrindinėje byloje ir prašyme priimti prejudicinį sprendimą pirmiausia svarbus valdymo planų ir Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio santykis. Šioje nuostatoje nurodyti esminiai direktyvos aplinkos apsaugos tikslai. Pagal 4 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį valstybės narės įgyvendina būtinas priemones, kad neprastėtų visų paviršinio vandens telkinių, vadinasi, pavyzdžiui, Achelojaus upės, būklė. Be to, 4 straipsnio 1 dalies a punkto ii ir iii papunkčiai įpareigoja apsaugoti, gerinti ir atnaujinti visus paviršinio vandens telkinius, kad gera paviršinio vandens būklė būtų pasiekta ne vėliau kaip po 15 metų nuo šios direktyvos įsigaliojimo, t. y. 2015 m. gruodžio 22 d.

45. Iš principo Graikija taip pat turėjo įgyvendinti Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnį per trejų metų laikotarpį, numatytą 24 straipsnyje.¹⁶ Tačiau 4 straipsnio 1 dalyje nurodyti aplinkos apsaugos tikslai taikomi ne bet kokiems veiksams, o tik *vykdant priemonių programas*, nurodytas *valdymo planuose*. Tačiau pagal 13 straipsnio 6 dalį valdymo planams taikomas devynerių metų pereinamasis laikotarpis. Pagal 11 straipsnio 7 dalį tas pats laikotarpis taikomas priemonių programų sudarymui. Šių priemonių programų įgyvendinimui nustatytas papildomas trejų metų terminas, t. y. iki 2012 m. gruodžio 22 d.

46. Todėl šie planai ir programos turi būti pateikiami ir įgyvendinami tik nuo 2009 m. gruodžio 22 d., o iki kitų metų pabaigos priemonių programos jau turi būti įgyvendintos. Vadinasi, Graikijos institucijos nuo 2009 m. pabaigos yra įpareigtos taikyti Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnį, t. y. jos turi tikrinti, ar jau patvirtintos priemonės, pavyzdžiui, upės nukreipimo darbai, gali būti toliau vykdomos atsižvelgiant į aplinkos apsaugos tikslus arba turi būti pakeistos, o gal net nutrauktos.

47. Tačiau ši nuo 2009 m. pabaigos galiojanti prievolė galbūt neturi jokios tiesioginės reikšmės pagrindinei bylai, kurioje kalbama apie Įstatymo Nr. 3481/2006 nuostatų galiojimą. Darytina prielaida, kad, remiantis taikoma nacionaline procesine teise, svarbiausia yra tuo metu, kai priimamas įstatymas, galiojanti teisė. Tačiau 2006 m. dar neturėjo būti parengti valdymo planai arba priemonių programos pagal Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalį ir 11 straipsnio 7 dalį. Nors įgyvendinimo terminas buvo pasibaigęs, tačiau be tokių planų ir programų įsipareigojimai pagal 4 straipsnį dar negalėjo būti taikomi.

48. Tačiau kartu su Įstatymo Nr. 3481/2006 13 straipsnio 2 dalimi buvo priimti Achelojaus ir Pinijos upių baseinų valdymo planai. Jei Valstybės taryba nustatytų, kad šiuo atveju kalbama apie planus pagal Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnį, ji taip pat galėtų padaryti išvadą, kad ginčijami darbai priskiriami priemonių programai pagal direktyvos 11 straipsnį.

49. Todėl pirmąjį klausimą būtų galima suprasti kaip norą išsiaiškinti, ar Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnis jau galiojo tuo metu, kai dar nebuvo pasibaigęs terminas, per kurį turėjo būti sudarytos sąlygos šiam straipsniui taikyti, tačiau tos sąlygos jau buvo sudarytos.

50. Pirmiausia konstatuotina, kad pagal direktyvos normų sistemą aptariamam laikotarpiu atitinkamo įsipareigojimo dar nebuvo. Prievolė taikyti 4 straipsnį atsirado tik pasibaigus terminui, per kurį turėjo būti sudaryti valdymo planai ir priemonių programos. O kol terminas nesibaigė, pagal Sąjungos teisę buvo leidžiama dar netaikyti 4 straipsnio.

51. Tačiau tai nereiškia, kad, neatsižvelgiant į Sąjungos teisę, išankstiniams valdymo planams ir priemonių programoms negaliojo *nacionalinės* nuostatos, skirtos Vandens pagrindų direktyvai, ypač jos 4 straipsniui, įgyvendinti¹⁷. Paprastai tokie planai ir programos turėtų būti, remiantis įgyvendinimo teisės aktu leidėjo valia, vienodai taikomi tiek prieš jų parengimo termino pabaigą, tiek po jos.

16 — Žr. pirmiausia 2006 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Komisija prieš Liuksemburgą* (C-32/05, Rink. p. I-11323) 63 punktą, kuriame nebuvo abejojama šio termino, skirto Vandens pagrindų direktyvos nuostatomis įgyvendinti, galiojimu.

17 — Šiuo klausimu žr. 2006 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Cordero Alonso* (C-81/05, Rink. p. I-7569) 29 punktą ir 2011 m. liepos 21 d. Sprendimo *Azienda Agro-Zootecnica Franchini ir Eolica di Altamura* (C-2/10, Rink. p. I-6561) 70 punktą.

52. Tačiau šioje byloje susiduriama su ypatinga aplinkybe: aptariamas valdymo planas ir galimos priemonės, ypač duotas sutikimas aptariamiems darbams vykdyti, buvo priimti įstatymu, kuriuo pakeistos Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimo nuostatos Graikijoje.¹⁸ Todėl neatrodo įmanoma, kad Vandens pagrindų direktyvą įgyvendinančiais nacionalinės teisės aktais būtų draudžiama atlikti ginčijamus darbus.

53. Todėl į pirmąjį klausimą reikėtų atsakyti taip: Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 6 dalyje ir 11 straipsnio 7 dalyje nustatytas ne direktyvos 4 straipsnio įgyvendinimo terminas, o tik įtvirtinamas absoliutus terminas valdymo planams arba priemonių programoms parengti. Kol šis terminas dar nesibaigė, direktyvoje nereikalaujama taikyti 4 straipsnį.

54. Remiantis šiuo atsakymu galima pagrįstai daryti prielaidą, kad 2 ir 3 klausimai dėl Vandens pagrindų direktyvos reikalavimų perduodant vandenį į kitus upės baseino rajonus, priklausantys tik nuo tam tikrų sąlygų, nebėra reikšmingi Valstybės tarybai. Tačiau jie gali būti naudingi nustatant išankstinę direktyvos poveikį. Todėl papildomai panagrinėsiu juos 2, 3, 4 ir 5 punktuose.

2. Dėl trečiojo klausimo pirmosios dalies – ar leidžiama perduoti vandenį į kitą upės baseino rajoną

55. Pirmiausia reikia išnagrinėti trečiojo klausimo pirmąją dalį, t. y. ar galimybė perduoti vandenį iš vieno upės baseino rajono į gretimą upės baseino rajoną apskritai suderinama su Vandens pagrindų direktyva.

56. Valstybės taryba šiuo klausimu konstatuoja, kad Vandens pagrindų direktyvoje nėra nuostatų dėl vandens perdavimo iš vieno upės baseino rajono į kitą. Todėl ji teisingai daro prielaidą, kad nėra uždrausta perduoti vandenį.

57. Šiai prielaidai neprieštarauja ir faktas, kad (kaip pabrėžia Valstybės taryba) PAV direktyvos I priedo 12 punkte nurodyti vandens išteklių paskirstymo darbai. DEI teisingai pažymi, kad PAV direktyva jos prieduose nurodytų darbų nei leidžia atlikti, nei draudžia. Vandens perdavimas iš vieno upės baseino rajono į kitą gali padaryti didelį neigiamą poveikį aplinkai. Tokiu atveju būtų logiška tikėtis, kad toks perdavimas nesuderinamas su Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslais. Tačiau 4 straipsnyje tam tikromis sąlygomis leidžiama nukrypti nuo šių tikslų.

58. Todėl svarbiausias yra Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnis.

a) Dėl pareigos išsaugoti ir atnaujinti pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnį

59. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies a punkte įpareigojama neleisti prastėti visų paviršinio vandens telkinių būklei ir stengtis, kad gera jų būklė būtų pasiekta iki 2015 m. pabaigos. O dirbtinių arba smarkiai pakeistų vandens telkinių atveju reikia siekti bent gero ekologinio potencialo ir geros paviršinio vandens cheminės būklės.

60. Remiantis Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 3 dalimi reikėtų nuspręsti, ar Achelojus laikytinas dirbtiniu ar smarkiai pakeistu vandens telkiniu. Tačiau kol dar neatlikti upės nukreipimo darbai, neįtikėtina, kad Achelojus būtų priskirtas tokiems vandens telkiniams. Todėl vėlesniuose argumentuose remiuosi prielaida, kad ši upė nėra dirbtinis ar smarkiai pakeistas vandens telkinys.

61. Vadinas, Graikija pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies a punktą iš principo turi neleisti prastėti Achelojaus būklei ir netgi imtis priemonių, kurios pagerintų šios upės būklę, jei ji nėra gera. Todėl Graikija privalo pašalinti esamų projektų neigiamą poveikį ir anksčiau padarytą žalą vandenims.

18 — Žr. šio išvados dalyje „Teisinis pagrindas“ 27 punktą.

b) Dėl Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio taikymo projektams

62. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnyje nustatomi ne tik su programomis siejami įsipareigojimai, bet ir kalbama apie pavienius projektus, bent jau tuomet, jei jie gerokai pablogina vandenų būklę. 4 straipsnio 7 dalyje tam tikromis sąlygomis leidžiama prastėti vandenų būklei, jei atliekami nauji pakeitimai. Šie pakeitimai pirmiausia sietini su projektais.

63. Todėl nukreipimo darbai iš principo taip pat turi būti įtraukti į Achelojaus upės baseino rajono priemonių programą. Pagal Vandens pagrindų direktyvos VI priedo B dalį tokioms programoms gali būti priskirta vandens ėmimo kontrolė (viii punktas) ir statybos projektai (xi punktas).

c) Dėl geros vandenų būklės

64. Todėl Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnis gali prieštarauti vandens perdavimui į kitą upių baseinų rajoną, jei šis perdavimas trukdo išsaugoti gerą vandenų būklę arba ją pagerinti.

65. Vandens pagrindų direktyvoje apibrėžiama siektina vandenų būklė. Pagal Vandens pagrindų direktyvos 2 straipsnio 18 punktą paviršinio vandens telkinio būklė yra gera, kai jo ekologinė ir cheminė būklės įvertinamos bent kaip „geros“. Pagal 2 straipsnio 24 punktą gera cheminė būklė yra siejama su teršalų koncentracija. Gerai ekologiškai būklei keliami reikalavimai nurodomi 2 straipsnio 22 punkte ir V priede.

66. Dalies upės nukreipimas, t. y. didesnio vandens kiekio ėmimas iš vieno upių baseinų rajono, nėra aiškiai apibrėžtas geros paviršinio vandens būklės kriterijais. Tačiau Komisija pagrįstai argumentuoja, kad paviršinio vandens telkinio užtvėnkimas, siekiant kitur nukreipti dalį jo vandens, daro neigiamą poveikį telkinio būklei. Be to, sumažinus vandens kiekį gali būti padarytas neigiamas poveikis vandenų ekologiškai arba cheminei būklei. Todėl pagal Vandens pagrindų direktyvos V priedo 1.1.1 punktą upių atveju į būklės vertinimą taip pat reikia įtraukti hidrologinį režimą, t. y. pirmiausia vandens nuotėkio tūrį ir morfologines sąlygas, t. y. upės gylio ir pločio svyravimus, upės vagos struktūrą ir substratą bei krantų zonos struktūrą. Todėl VI priedo B dalies viii punkte numatyta, kad į priemonių programas gali būti įtraukiama vandens ėmimo kontrolė, jei 8 straipsnio 1 dalies pirmosios įtraukos i) punkte reikalaujama stebėti nuotėkį ir tėkmės lygį ar greitį, kiek tai yra susiję su paviršinių vandens telkinių ekologine bei chemine būkle ir ekologiniu potencialu, ir pagal 41 konstatuojamąją dalį turi būti nustatyti bendri kiekybiniai principai, kaip kontroliuoti vandens gavybą ir valdymą, kad būtų galima užtikrinti paveiktų vandens sistemų ekologinį tvarumą.

67. Jei Valstybės taryba, remdamasi šia informacija, padarytų išvadą, kad nukreipimo darbai trukdo išsaugoti gerą vandenų būklę arba ją pagerinti, jie būtų nesuderinami su Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslais.

d) Dėl nukrypimo nuo aplinkos apsaugos tikslų

68. Jei nesilaikoma aplinkos apsaugos tikslų, tai dar nereiškia, kad negalima vykdyti darbų. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnyje pateikiamos nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo aplinkos apsaugos tikslų.

69. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 4 dalyje leidžiama pratęsti būklės pagerinimo terminus. Tai pirmiausia taikoma įsipareigojimui atnaujinti vandens telkinius. Tačiau tai nereiškia, kad draudimas leisti vandenims prastėti tam tikromis sąlygomis sušvelnėja. Todėl ši nuostata netaikoma sutikimui taikyti priemonę, kuri daro neigiamą poveikį vandenų būklei.

70. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 5 dalyje leidžiama konkretiems vandens telkiniams kelti ne tokius griežtus aplinkos apsaugos tikslus, jei tie telkiniai yra taip paveikti žmogaus veiklos, kad tuos tikslus pasiekti būtų neįmanoma arba per brangu, ir kai laikomasi tam tikrų sąlygų. Ši nuostata gali tapti svarbia jau įvykdžius nukreipimo darbus, tačiau sutikimui leisti vykdyti šiuos darbus ji dar negali būti taikoma.

71. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 6 dalis taip pat nėra svarbi, nes ši nuostata yra susijusi tik su laikinu vandenų būklės supaprastėjimu.

72. Šioje byloje nagrinėjama naujų darbų atveju nukrypimo nuo aplinkos apsaugos tikslų leistinumą labiau vertintinas pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalį. Ši nuostata išsamiai reglamentuoja, kaip dėl naujų darbų gali būti pateisinamas nukrypimas nuo 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslų remiantis svarbiais interesais. Kiti reikalavimai nukrypimams nuo 1 dalies išplaukia iš 4 straipsnio 8 ir 9 dalių. Apie 4 straipsnio 7–9 dalių reikalavimus iš dalies kalbama kitose antrojo ir trečiojo prejudicinio klausimo dalyse.

73. Jei Teisingumo Teismas atsakys į Valstybės tarybos trečiojo klausimo pirmąją dalį, jo atsakymas, apibendrinant, būtų toks: leidimas perduoti vandenį iš vieno upės baseino rajono į gretimą upės baseino rajoną suderinamas su Vandens pagrindų direktyva, jei jis atitinka Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1, 7, 8 ir 9 dalies reikalavimus.

3. Dėl antrojo klausimo – dėl upės baseino rajonų valdymo planų būtinybės

74. Antruoju klausimu Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar nacionalinės teisės aktai suderinami su Vandens pagrindų direktyva, jei jais leidžiama perduoti konkretaus upės baseino vandenį į kitą baseiną prieš tai neparengus upės baseinų rajonų, kuriuose yra minėti upių baseinai, planų.

75. Iš pirmo žvilgsnio šis klausimas atrodo teorinis, nes Įstatymas Nr. 3481/2006 numato valdymo planus abiem atitinkamiems upių baseinams. Nematyti, kad atitinkamuose upių baseinų rajonuose būtų papildomų upių baseinų, kuriems dar nesudaryti valdymo planai. Tačiau abejotina, ar priimti valdymo planai galioja. Be to, Valstybės taryba mano, kad pagal Vandens pagrindų direktyvos 3 straipsnio 1 dalį, 5 straipsnio 1 dalį, 11 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnio 1 dalį valdymo planai ir priemonių programos negalėtų būti atskirai nustatytos, kaip šiuo atveju, tam tikriems upių baseinams, o reikėtų išsamaus nacionalinio ir regioninio plano. Kitu atveju nebūtų leidžiama perduoti vandens iš vieno upių baseinų rajono į kitą. Vadinasi, kalbama ne tik apie tai, ar parengti valdymo planai konkrečioms atitinkamiems upių baseinų rajonams, bet ir apie tai, ar turi būti parengti planai likusiai Graikijos teritorijai.

76. Pagal Vandens pagrindų direktyvos 3 straipsnio 1 dalį visi upių baseinai priskiriami upių baseinų rajonams. Pagal 13 straipsnio 1 dalį valstybės narės užtikrina, kad *kiekvienam* upės baseino rajonui, esančiam tik jos teritorijoje, būtų sudarytas upės baseino valdymo planas. Be to, pagal 11 straipsnio 1 dalį kiekviena valstybė narė *kiekvienam* upės baseino rajonui arba tarpvalstybinio upės baseino rajono daliai, esančiai jos teritorijoje, sudaro priemonių programą 4 straipsnyje nurodytiems tikslams pasiekti, atsižvelgdama į analizę, kurių reikalaujama 5 straipsnyje, rezultatus.

77. Nors šitaip valstybės narės yra įpareigotos iki termino pabaigos kiekvienam upių baseinų rajonui parengti valdymo planą, tačiau ši nuostata toli gražu nereiškia, kad negalima perduoti vandens iš vieno upės baseino rajono į kitą, kol visiems upių baseinų rajonams nėra parengti valdymo planai.

78. Kaip jau minėta, Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnis vis dėlto gali prieštarauti tokiam paskirstymui, jei jis trukdo išsaugoti gerą paviršiaus vandenų būklę arba ją gerinti. Todėl šioje byloje paskirstymas būtų leistinas tik tuo atveju, jei būtų įvykdytos 4 straipsnio 7 dalies sąlygos.

79. Pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalies b punktą aplinkos apsaugos tikslams prieštaraujančių projektų priežastys konkrečiai yra nurodytos ir paaiškintos upės baseino valdymo plane, kurio reikalaujama pagal 13 straipsnį, o tikslai patikslinami kas šešeri metai. Be to, kiekvieno nukrypimo nuo šios nuostatos atveju pagal 4 straipsnio 8 dalį reikia užtikrinti, kad jis visam laikui nesutrukdytų pasiekti ar nepakenktų jau pasiektiems direktyvos tikslams kituose vandens telkiniuose *tame pačiame* upės baseino rajone.

80. Vadinas, atitinkami upių baseinų rajonai turi būti išsamiai išnagrinėti ir turi būti suplanuotas jų valdymas, ir tik po to bus galima įgyvendinti priemonės, kurios nesuderinamos su Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslais.

81. Tačiau Vandens pagrindų direktyvoje nėra nuostatos, kuria būtų aiškiai pasakyta, kad tokios priemonės priklauso nuo *kitų* upių baseinų rajonų analizės arba valdymo planų parengimo tų rajonų upių baseinams. Tokios analizės ir planai gali būti reikalingi tik konkrečiais atvejais, kai kitų upių baseinų rajonai gali būti panaudoti kaip alternatyva numatytam nukreipimui.

82. Todėl jei Teisingumo Teismas atsakytų į šį klausimą, jis turėtų konstatuoti, kad atitinkami upių baseinų rajonai turi būti išsamiai išnagrinėti ir turi būti suplanuotas jų valdymas, ir tik po to bus galima įgyvendinti priemonės, kurios nesuderinamos su Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslais. Kitų upių baseinų rajonų analizės ir atitinkami valdymo planai tų rajonų upių baseinams yra būtini tik tuo atveju, jei tų upių baseinų rajonai gali būti panaudoti kaip alternatyva numatytoms priemonėms.

4. Dėl trečiojo klausimo antrosios dalies – leistini nukreipimo tikslai

83. Trečiojo klausimo antrąja dalimi Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar nukreipimo tikslas gali būti tik geriamojo vandens poreikių tenkinimas arba ar vanduo taip pat gali būti skirtas drėkinimui ir energijos gamybai.

84. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalies c punkte nustatyta, kad pakeitimų ar pakitimų priežastys turi būti labai svarbios visuomenės interesams, ir (arba) naujų pakeitimų ar pakitimų nauda žmonių sveikatai, žmonių saugos palaikymui ar subalansuotai plėtrai turi būti didesnė už naudą, kurią aplinkai ir visuomenei duoda šio straipsnio 1 dalyje nurodytų tikslų pasiekimas.

85. Pakankamas gyventojų aprūpinimas geriamuoju vandeniu paprastai yra labai svarbus visuomenės interesams, be to, iš principo labai reikšmingas žmonių sveikatai. Todėl Vandens pagrindų direktyvos 15 konstatuojamojoje dalyje vandens tiekimas nurodomas kaip bendrų interesų paslauga.

86. Be to, Kardicos ir Trikalos provincijų administracijos teisingai pabrėžia, kad Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 3 dalies a punkto iii papunktyje pagrįstais visuomenės interesais taip pat iš principo pripažįstami ne tik geriamojo vandens tiekimas, bet ir elektros gamyba ar drėkinimas. Tačiau abu pastarieji interesai turi mažesnę reikšmę už geriamojo vandens tiekimą, nes jie pirmiausia yra ekonominio pobūdžio.

87. Nors hidroenergija daro neigiamą poveikį aplinkai, vis dėlto ji laikoma tipiniu tvarios energijos gamybos pavyzdžiu.

88. Be to, nereikia iš karto atmesti prielaidos, kad žemės ūkio paskirties žemės drėkinimas laikytinas labai svarbiu visuomenės interesu arba (galbūt) tvaraus vystymosi priemone. Nes valstybės narės savo žemės ūkio politikoje gali siekti teisėto tikslo tam tikruose regionuose sudaryti sąlygas drėkinimui.

89. Tačiau šių tikslų pripažinimas dar nebūtinai reiškia, kad jais pateisinami darbai. Abu Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalies c punkte minimi pateisinančio tikslo variantai yra susiję su priemonės naudos ir jos neigiamo poveikio geros vandens būklės išsaugojimui arba gerinimui įvertinimu. Toks įvertinimas vienareikšmiškai numatomas priemonėms, užtikrinančioms naudą žmonių sveikatai, skirtoms žmonių saugos palaikymui ar subalansuotai plėtrai. O jei norima pripažinti „labai svarbiu“ kitą (savo pobūdžiu ne tokį svarbų) viešąjį interesą taikyti priemonę, tuomet šis interesas būtinai turi būti reikšmingesnis už neigiamą priemonės poveikį.

90. Atliekant šį įvertinimą valstybėms narėms suteikiama pakankama veiksmų laisvė, nes kalbama apie kompleksinį, prognozęmis pagrįstą sprendimą.¹⁹ Tačiau, ypač kalbant apie interesą dėl drėkinimo, reikia atsižvelgti į Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracijos ir kt. pateiktą argumentą, kad medvilnės auginimas gali daryti didelę žalą aplinkai.²⁰ Šis interesas užsiimti ypač žalinga žemės ūkio forma yra palyginti mažesnės reikšmės. Tačiau priešingai nei teigia Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracija ir kt., negalima kategoriškai tvirtinti, kad Europos žemės ūkio politika prieštarauja medvilnės auginimui. Šios kultūros skatinimas vis dar yra įtvirtintas pirminėje teisėje, būtent Graikijos stojimo akto priedo protokole Nr. 4 dėl medvilnės,²¹ todėl jis įgyvendinamas ir antrinėje teisėje.²²

91. Todėl į trečiojo klausimo antrąją dalį, atsižvelgiant į aplinkybes, reikėtų atsakyti taip: geriamojo vandens tiekimo, elektros gamybos ar drėkinimo tikslai pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalies c punktą gali pateisinti priemones, kurios nesuderinamos su 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslais, jei šių priemonių indėlis siekiant minėtų tikslų yra didesnis, palyginti su neigiamu poveikiu aplinkos apsaugos tikslams.

5. Dėl trečiojo klausimo trečiosios dalies – alternatyvų vertinimas

92. Siekiant nustatyti reikšmę, kuri tenka minėtiems tikslams, be kitų veiksmų, svarbi yra trečiojo klausimo trečioji dalis. Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar bet kuriuo atveju yra būtinas motyvuotas ir remiantis būtinais moksliniais tyrimais priimtas administracinės valdžios sprendimas, patvirtinantis, kad upės baseino rajonas, į kurį nukreipiamas vanduo, negali nuosavais vandens ištekliais patenkinti geriamojo vandens, drėkinimo ir kt. poreikių.

93. Kaip teigia Komisija, iš Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalies d punkte numatyto alternatyvų vertinimo matyti, kad būtina nustatyti upės baseino rajono, į kurį nukreipiamas vanduo, poreikius. Pagal šį punktą nukrypimas nuo 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslų pateisinamas su sąlyga, kad dėl techninių galimybių ar per didelių sąnaudų naudos, kurią duoda tokios vandens telkinio modifikacijos ir pasikeitimai, negalima gauti kitais būdais, kurie aplinkos apsaugos atžvilgiu būtų gerokai pranašesni.

94. Todėl prieš nukreipimą reikia iširti, ar upės baseino rajonas, į kurį nukreipiamas vanduo, gali proporcingomis sąnaudomis patenkinti savo vandens poreikius iš nuosavų išteklių ir ar tai aplinkos apsaugos atžvilgiu būtų gerokai pranašesnis būdas. Šiomis aplinkybėmis būtų galima apsvarstyti galimybę auginti kitas žemės ūkio kultūras, kurios reikalautų mažiau drėkinimo.²³

95. Tokio tyrimo rezultatas pagal Vandens pagrindų direktyvą laikomas būtinu pagrindu galimam vandens nukreipimui. Todėl pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 straipsnio b punktą jis turėtų būti konkrečiai nurodytas ir paaiškintas valdymo plane.

19 — Žr. šiuo klausimu, pvz., 1999 m. rugsėjo 21 d. Sprendimo *Albany* (C-67/96, Rink. p. I-5751) 119 punktą, 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimo *Steinicke* (C-77/02, Rink. p. I-9027) 61 punktą, 2005 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Mangold* (C-144/04, Rink. p. I-9981) 63 punktą ir 2010 m. spalio 12 d. Sprendimo *Rosenblatt* (C-45/09, Rink. p. I-9391) 41 ir 68 punktus atitinkamai dėl socialinės ir užimtumo politikos tikslų, o aplinkos teisės srityje – mano 2008 m. kovo 13 d. išvados byloje *Commune de Mesquer* (C-188/07, Rink. p. I-4501) 125 punktą ir 2009 m. balandžio 23 d. išvados byloje *Futura Immobiliare ir kt.* (C-254/08, Rink. p. I-6995) 58 punktą.

20 — Žr. dabar panaikinto 2001 m. gegužės 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 1051/2001 dėl pagalbos medvilnės gamybai (OL L 148, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 32 t., p. 332) 13 konstatuojamąją dalį: „Medvilnės auginimas jai netinkamuose regionuose gali turėti žalingą poveikį aplinkai, o taip pat žemės ūkio ekonomikai tuose regionuose, kuriuose ši lauko kultūra yra svarbi. <...>“. Žr. taip pat Komisijos *Alliance Environnement* užsakytą tyrimą *Évaluation des impacts sur l'environnement des mesures de la PAC relatives au coton* (2007), http://ec.europa.eu/agriculture/eval/reports/coton/index_fr.htm, lankytasi 2011 m. liepos 11 d.

21 — OL L 291, 1979, p. 174.

22 — Žr. 2008 m. birželio 23 d. Tarybos reglamentą (EB) Nr. 637/2008, iš dalies keičiantį Reglamentą (EB) Nr. 1782/2003 ir nustatantį medvilnės sektoriaus restruktūrizavimo nacionalines programas (OL L 178, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 3 sk., 40 t., p. 269), iš dalies pakeistą 2009 m. gegužės 25 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 472/2009 (OL L 144, p. 1).

23 — Žr. 20 išnašoje minėto tyrimo p. 12.

96. Todėl į trečiojo klausimo trečiąją dalį reikėtų atsakyti taip: pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalies b ir d punktus valdymo plane reikia nurodyti, kad upės baseino rajonas, į kurį nukreipiamas vanduo, negali proporcingomis sąnaudomis patenkinti savo vandens poreikių iš nuosavų išteklių arba aplinkos apsaugos atžvilgiu tai nebūtų gerokai pranašesnis būdas.

6. Dėl ketvirtojo klausimo – išankstinis Vandens pagrindų direktyvos poveikis

97. Ketvirtąjį klausimą Valstybės taryba uždavė tam atvejui, jei ginčijamam projektui *ratione temporis* negalėtų būti taikomas pirmiausia Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnis. Todėl, remiantis čia pateikta pozicija dėl pirmojo klausimo²⁴, į jį reikia atsakyti.

98. Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar praktiniam Vandens pagrindų direktyvos veiksmingumui kyla pavojus jau tuomet, jei leidžiama perduoti konkrečius upės baseino vandenį į kitą upės baseiną, neparengus upės baseinų rajonų, kuriuose yra upės baseinai, iš kurių ir į kuriuos bus perduodamas vanduo, planų, arba, ar reikia atsižvelgti į tokius kriterijus, kaip numatytų priemonių apimtis ir vandens perdavimo tikslas.

a) Teisingumo Teismo praktika dėl išankstinio direktyvų poveikio

99. Šis klausimas pagrįstas nusistovėjusia Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią per direktyvai perkelti nustatytą terminą valstybės narės, kurioms skirta ši direktyva, privalo susilaikyti nuo nuostatų, kurios gali rimtai trukdyti pasiekti šioje direktyvoje nurodytą rezultatą, priėmimo. Toks visoms nacionalinės valdžios institucijoms tenkantis įsipareigojimas susilaikyti apima bet kokių – bendrų ir konkrečių – priemonių, galinčių taip trukdyti, priėmimą.²⁵ Remiantis ES 4 straipsnio 3 dalimi ir SESV 288 straipsnio 3 dalimi, jis valstybėms narėms taikomas ir pereinamuoju laikotarpiu, per kurį jos turi teisę toliau taikyti savo nacionalines sistemas, nors jos ir neatitinka nagrinėjamos direktyvos.²⁶

100. Todėl valstybės narės ir pereinamuoju laikotarpiu negali, sudarydamos valdymo planus ir priemonių programas, imtis priemonių, kurios gali rimtai trukdyti pasiekti Vandens pagrindų direktyvoje nurodytus rezultatus.

101. Dėl Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktyje įtvirtinto draudimo pabloginti vandens telkinių būklę toks įsipareigojimas yra dar labiau pagrįstas, palyginti su kitomis direktyvomis. Šioje nuostatoje įtvirtintų aplinkos apsaugos tikslų siekiama ne vien draudimu pabloginti būklę, t. y. įsipareigojimu neleisti atsirasti neigiamam poveikiui. Ne vėliau kaip pasibaigus pereinamajam laikotarpiui valdymo planams sudaryti, pagal ii papunktį prisideda pareiga atnaujinti vandens telkinį, t. y. pareiga siekti geros vandenų būklės. Būtų nelogiška iš pradžių pabloginti vandenų būklę, kad vėliau ją vėl reikėtų atnaujinti.

b) Dėl teisėtų lūkesčių ir teisinio saugumo

102. Teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisinio saugumo principai taip pat neprieštarauja draudimo pabloginti būklę išankstiniam poveikiui.

24 — Žr. šios išvados 53 punktą.

25 — 1997 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Inter-Environnement Wallonie* (C-129/96, Rink. p. I-7411) 45 punktas ir 2011 m. gegužės 26 d. Sprendimo *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (C-165/09-C-167/09, Rink. p. I-4599) 78 punktas ir ten minima Teisingumo Teismo praktika.

26 — 2005 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (C-316/04, Rink. p. I-9759) 42 punktas, 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Stichting Zuid-Hollandse Milieufederatie* (C-138/05, Rink. p. I-8339) 42 punktas ir Sprendimo *Stichting Natuur en Milieu ir kt.* (minėto 25 išnašoje) 79 punktas.

103. Pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką teisėtų lūkesčių apsaugos principas yra Sąjungos teisės sistemos dalis ir valstybės narės jo turi laikytis įgyvendindamos Sąjungos nuostatas.²⁷ Šis principas prieštarauja tam, kad dėl taikomos nuostatos pakeitimo atitinkamas asmuo atgaline data netektų teisės, kurią jis įgijo pagal ankstesnę teisės nuostatą.²⁸ Todėl Sąjungos materialinės teisės normos turi būti aiškinamos taip, kad jos taikomos prieš jų įsigaliojimą *susidariusioms* padėtims tik tuo atveju, jei iš jų teksto, tikslo ir struktūros matyti, kad toks poveikis joms turi būti suteiktas.²⁹

104. Tačiau šioje byloje nėra jokių įgytų teisių ir sutikimą, duotą nukreipimo darbams vykdyti, nes Valstybės taryba vėl panaikino visus anksčiau duotus sutikimus. Padėtis dar nėra susidariusi.³⁰ Aplinkybės, kad vykdoma sutikimo davimo procedūra, nepakanka teisei gauti tokį sutikimą pagrįsti.

105. Teisėtų lūkesčių apsaugos principas taip pat nebus pažeistas, jei sutikimo davimo procedūros metu bus taikomos griežtesnės sąlygos sutikimui duoti. Iš principo galima taikyti naujas nuostatas būsimoms padėties, kuri susidarė galiojant ankstesnei nuostatai, pasekmėms.³¹ Principas negali būti tiek išplėstas, kad iš esmės nebūtų galima taikyti naujos taisyklės būsimoms padėties, susiklosčiusios galiojant ankstesnei taisyklei, pasekmėms.³²

106. Vykstanti sutikimo davimo procedūra laikytina padėtimi, kuri susidarė galiojant ankstesnei nuostatai; galutinis sprendimas yra būsima šios padėties pasekmė, kuri reglamentuojama remiantis nauja nuostata.³³ Todėl teisėtų lūkesčių principas netaikomas.

107. Tačiau draudimo pabloginti būklę išankstinį poveikį apriboja Teisingumo Teismo praktika dėl pakeitimų, iš esmės keičiančių *proceso teisę*, taikymo procesams, kurie jau buvo pradėti, kai įsigaliojo atitinkamos direktyvų nuostatos. Procesinės normos paprastai yra taikomos visiems jų įsigaliojimo metu nagrinėjamiems teisiniams ginčams.³⁴ Kaip pabrėžia Tesalijos nomo provincijų administracijos ir DEI, Teisingumo Teismas aplinkos teisės³⁵ ir viešųjų pirkimų srityje³⁶ vis dėlto net pasibaigus įgyvendinimo terminui atmetė galimybę vykstantiems procesams taikyti didelių proceso teisės pakeitimus. Tuose sprendimuose buvo kalbama apie tai, kad vykstant sutikimo davimo procedūrai turėjo būti papildomai ištirtas poveikis aplinkai pagal PAV direktyvą, o tai būtų pareikalavę sudėtingų tyrimų ir visuomenės dalyvavimo, be to, viešųjų pirkimų teisės srityje nagrinėta, ar vykstančiose konkursų procedūrose turėjo būti laikomasi Direktyvos 93/38/EEB³⁷ reikalavimų oficialiam konkursui. Tačiau Teisingumo Teismas norėjo išvengti, kad jau nacionaliniu lygmeniu sudėtingos procedūros, oficialiai pradėtos prieš pasibaigiant šios direktyvos perkėlimo terminui, būtų apsunkintos ir

27 — 1988 m. balandžio 26 d. Sprendimo *Krücken* (316/86, Rink. p. 2213) 22 punktą ir 2002 m. liepos 11 d. Sprendimo *Marks & Spencer* (C-62/00, Rink. p. I-6325) 44 punktą ir ten minima Teisingumo Teismo praktika.

28 — Dėl teisės susigrąžinti sumokėtą per didelę mokesčių sumą žr. 2011 m. gegužės 12 d. Sprendimo *Enel Maritsa Iztok 3* (C-107/10, Rink. p. I-3873) 39 punktą ir ten minima Teisingumo Teismo praktika.

29 — 2002 m. sausio 29 d. Sprendimo *Pokrzeptowicz-Meyer* (C-162/00, Rink. p. I-1049) 49 punktą ir 2008 m. gruodžio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Freistaat Sachsen* (C-334/07 P, Rink. p. I-9465) 44 punktą.

30 — Žr. 2003 m. sausio 21 d. Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* (C-512/99, Rink. p. I-845) 45 punktą.

31 — 1999 m. birželio 29 d. Sprendimo *Butterfly Music* (C-60/98, Rink. p. I-3939) 25 punktą ir ten minima Teisingumo Teismo praktika, Sprendimo *Komisija prieš Freistaat Sachsen* (minėto 29 išnašoje) 43 punktą ir 2010 m. sausio 14 d. Sprendimo *Stadt Papenburg* (C-226/08, Rink. p. I-131) 46 punktą.

32 — Sprendimo *Komisija prieš Freistaat Sachsen* (minėto 29 išnašoje) 43 punktą ir ten minima Teisingumo Teismo praktika.

33 — Sprendimo *Vokietija prieš Komisiją* (minėto 30 išnašoje) 46 ir paskesni punktai.

34 — 1981 m. lapkričio 12 d. Sprendimo *Meridionale Industria Salumi ir kt.* (212/80-217/80, Rink. p. 2735) 9 punktą, 2004 m. liepos 1 d. Sprendimo *Tsapalos ir Diamantakis* (C-361/02 ir C-362/02, Rink. p. I-6405) 19 punktą ir 2011 m. kovo 29 d. Sprendimo *ArcelorMittal Luxemburg prieš Komisiją* (C-201/09 P ir C-216/09 P, Rink. p. I-2239) 75 punktą.

35 — 1998 m. birželio 18 d. Sprendimo *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland* (C-81/96, Rink. p. I-3923) 23 punktą ir 2006 m. kovo 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Austriją (Lauteracher Ried)*, C-209/04, Rink. p. I-2755) 56 ir paskesni punktai dėl Buveinių direktyvos.

36 — 2000 m. spalio 5 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją* (C-337/98, Rink. p. I-8377) 35 ir paskesni punktai.

37 — 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/38/EEB dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, vykdomų pirkimų tvarkos derinimo (OL L 199, p. 84; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k.*, 6 sk., 2 t., p. 194).

atidėliojamos dėl jau nustatytų specifinių reikalavimų bei jos taikymo jau susidariusioms aplinkybėms.³⁸ Todėl dėl išankstinio Vandens pagrindų direktyvos poveikio neturėjo būti imamasi atitinkamų papildomų sudėtingų procedūrų. Tačiau šiomis aplinkybėmis reikia atskirti materialinės teisės reikalavimų taikymą, pavyzdžiui, draudimą pabloginti būklę.³⁹

108. Tikslią draudimo pabloginti būklę išankstinio poveikio apimtį gali padėti nustatyti argumentai dėl Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio, išsakyti aptariant antrąjį ir trečiąjį klausimą. Tačiau ne kiekvienas gresiantis 4 straipsnio pažeidimas jau laikytinas rimtu trukdymu pasiekti direktyvos tikslus. Šis trukdymas turi *tęstis* ir pasibaigus 4 straipsnio taikymo terminams, t. y. jis neturi būti laikinas. Be to, jis turi būti rimtas, t. y. ne mažareikšmis. Galiausiai Vandens pagrindų direktyvos išankstinis poveikis negali būti toks, kad iš valstybių narių būtų reikalaujama iš anksto imtis veiksmų direktyvos taikymui arba privalomam atnaujinimui pasirengti, nesilaikant aiškiai nustatyto tvarkaraščio.

c) Dėl pagrindinės bylos

109. Dėl pagrindinės bylos pažymėtini šie dalykai:

110. Akivaizdu, kad nukreipimo darbai yra *tęstinio pobūdžio*. Kompetentingos nacionalinės institucijos, galbūt Valstybės taryba, privalo iširti, ar jis rimtai trukdo siekti direktyvos tikslų.

111. Tačiau negalima teigti, kad rimtai trukdoma siekti direktyvos tikslų vien todėl, kad nukreipimo darbai vykdomi dar nepateikus atitinkamų upių baseinų rajonų valdymo planų. Nors pasibaigus pereinamajam laikotarpiui tokie planai, remiantis argumentais dėl antrojo klausimo⁴⁰, būtų būtini, tačiau (nepaisant šių planų) visiškai įmanoma, kad nukreipimas neprieštarautų arba tik nesmarkiai prieštarautų Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslams.

112. Todėl nustatant, ar nukreipimas rimtai trukdo siekti Vandens pagrindų direktyvos tikslų, pirmiausia reikia išnagrinėti darbų poveikį 4 straipsnio 1 dalies tikslams remiantis direktyvos kriterijais.

113. Jei išnagrinėjus padaroma išvada, kad tikslams kyla rimtas pavojus, tuomet dar reikia patikrinti, ar priemonė yra pateisinama. Nes veiksmų laisvė pereinamuoju laikotarpiu negali būti ribojama labiau negu visiškai įsigaliojus Vandens pagrindų direktyvai. O Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 1 dalies aplinkos apsaugos tikslų pažeidimas gali, kaip jau minėta, būti pateisinamas.

114. Pateisinimas gali būti grindžiamas dviem teisiniais pagrindais: pirma, jau minėtu argumentu, kad projekte pakeičiamos fizinės paviršinio vandens telkinio charakteristikos arba vykdoma nauja subalansuotą plėtrą užtikrinanti veikla pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalį⁴¹ ir, antra, argumentu, kad pagal 4 straipsnio 5 dalį vandenims jau padarytas neigiamas poveikis dėl žmogaus veiklos. Remiantis pastarąja nuostata būtų lengviau pateisinti pažeidimą. Abu pateisinimo pagrindai privalo būti taikomi laikantis 4 straipsnio 8 ir 9 dalių.

115. Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 5 dalis dar nebuvo išnagrinėta, nes iki šiol buvo kalbama apie *naujus* vandenų charakteristikų pakeitimus. Tokie pakeitimai reglamentuojami 4 straipsnio 7 dalimi. Tačiau, atsižvelgiant į išankstinį Vandens pagrindų direktyvos poveikį, reikia užkirsti kelią priemonėms, kurios *vėliau*, t. y. pasibaigus pereinamajam laikotarpiui dėl 4 straipsnio

38 — Žr. 35 išnašoje minėtus sprendimus *Gedeputeerde Staten van Noord-Holland* ir *Lauteracher Ried*.

39 — Dėl Buveinių direktyvos žr. mano 2011 m. birželio 28 d. išvados nagrinėjamoje byloje *Komisija prieš Ispaniją (Alto Sil, C-404/09)*, 69 ir paskesnius punktus.

40 — Žr. šios išvados 75 ir paskesnius punktus.

41 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 72 ir paskesnius punktus.

taikymo, 2009 m. pabaigoje, galėtų paskatinti susidaryti tokią padėtį, kuri būtų nesuderinama su šia nuostata. Vadinasi, jei Įstatymas Nr. 3481/2006 prisidėjo prie to, kad Achelėjui 2009 m. pabaigoje dėl žmogaus veiklos jau buvo padarytas didelis neigiamas poveikis, tuomet šis neigiamas poveikis ir įstatymas turėtų būti vertinami remiantis 4 straipsnio 5 dalimi.

116. Nors iš šalių pateiktos informacijos matyti, kad didžioji dalis užtvankos galbūt jau pastatyta, tačiau faktiškai upė iki šiol dar nebuvo nukreipta. Todėl atrodo neįtikima, kad Achelėjui jau buvo padarytas neigiamas poveikis dėl jo nukreipimo pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 5 dalį.

117. Vadinasi, Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnio 7 dalimi veikiausiai reikės remtis ir tikrinant, ar nukreipimo darbai padarytų rimtą neigiamą poveikį Vandens pagrindų direktyvos tikslams. Šiuo atžvilgiu galima prisiminti argumentus dėl antrojo ir trečiojo klausimo.

118. Tačiau kitaip nei tuo atveju, kai visiškai įsigalioja Vandens pagrindų direktyva, pateisinant neigiamą poveikį aplinkos apsaugos tikslams pagal 4 straipsnio 1 dalį valdymo planai dar neturi būti pateikti. Šie planai, remiantis aiškiais 13 straipsnio 6 dalies nuostatomis, dar neturi būti parengti. Apskritai, rengiant šiuos planus turi būtina dalyvauti visuomenė, todėl jie labai ilgai priimami.⁴² Be to, pateisinimui reikalingas panašus mokslinis pagrindas kaip ir valdymo planams. Be atitinkamų žinių neįmanoma atlikti reikalaujamo vertinimo ir išnagrinėti alternatyvų. Kompetentingos institucijos negalėtų tinkamai įvertinti nei priemonės pranašumų, nei jos neigiamo poveikio.

119. Priimant Įstatymą Nr. 3481/2006 iš dalies jau turėjo būti žinomi Vandens pagrindų direktyvos įgyvendinimo rezultatai, kurie galėtų būti naudingi atliekant šį vertinimą. Todėl pagal Vandens pagrindų direktyvos 5 straipsnio 1 dalį iki 2004 m. gruodžio 22 d. turėjo būti atlikta kiekvieno upės baseino rajono charakteristikų analizė, žmogaus veiklos poveikio paviršinių vandenų ir požeminio vandens telkiniams apžvalga, ir vandens naudojimo ekonominė analizė. Taip pat turėjo būti didžiąja dalimi parengtos programos vandenų būklės monitoringui pagal 8 straipsnį ir valdymo planų sudarymo tvarkaraščiai bei darbo programos pagal 14 straipsnio 1 dalies a punktą, nes galutinė jų parengimo data buvo 2006 m. gruodžio 22 d. Tik jei pateisinimui buvo reikalingos papildomos žinios, šie tvarkaraščiai ir programos turėjo būti parengti anksčiau, nei baigta įgyvendinti Vandens pagrindų direktyva.

120. Be to, šiam pateisinimui, kaip jau paaiškinta nagrinėjant trečiojo klausimo trečiąją dalį,⁴³ svarbūs priemonės tikslai.

121. Apibendrinant į ketvirtąjį klausimą galima atsakyti taip: nacionalinės teisės aktai, priimti iki termino, skirto parengti valdymo planus arba priemonių programas, leidžiančias perduoti konkretaus upės baseino vandenį į kitą upės baseiną, daro rimtą neigiamą poveikį Vandens pagrindų direktyvos tikslams, jei vandens perdavimas prisideda prie to, kad su direktyvos 4 straipsniu nesuderinama vandenų būklė tęsiasi ir nėra tik mažareikšmė. Be to, net ir atsižvelgiant į išankstinį 4 straipsnio poveikį, galima rasti pateisinimą, pagrįstą viršesnio viešojo intereso pagrindais; nors valdymo planai nėra būtini, tačiau nacionalinis teisės aktas turi būti priimtas remiantis pakankama informacija.

7. Dėl penktojo klausimo – visuomenės dalyvavimas

122. Penktuoju klausimu Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar nacionalinio parlamento priimtas teisės aktas, kuriuo patvirtinti upių baseinų valdymo planai, atitinka Vandens pagrindų direktyvą, jei svarbiuose nacionalinės teisės aktuose nenumatytas konsultavimosi su visuomene etapas per nacionaliniame parlamente vykstančią procedūrą ir jei iš bylos medžiagos negalima daryti išvados, kad konsultavimosi procedūra vyko administracinės valdžios lygmenyje, kaip numatyta direktyvoje.

42 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 125 punktą.

43 — Žr. šios išvados 84 ir paskesnius punktus.

123. Magnisijos provincijos administracija ir DEI laiko šį klausimą teoriniu, nes priimant ginčijamą įstatymą dar nebuvo pareigos parengti valdymo planus. Vis dėlto pagrindinėje byloje taip pat kalbama apie du valdymo planus, kurie buvo priimti Įstatymu Nr. 3481/2006 ir, atrodo, ir toliau (t. y. pasibaigus pereinamajam laikotarpiui) galioja. Be to, galbūt Valstybės taryba padarė prielaidą, kad tie valdymo planai buvo būtini pagal Graikijos teisę, kurią ji norėjo iš anksto taikyti jau atsižvelgdama į direktyvos procesinius reikalavimus. Todėl neatmestina prielaida, kad, norint priimti sprendimą pagrindinėje byloje, būtina atsakyti į šį klausimą.

124. Viešos informacijos trūkumas galėtų pažeisti Vandens pagrindų direktyvos 14 straipsnį. Todėl asmenims ir suinteresuotosioms šalims reikia suteikti teisę aktyviai dalyvauti įgyvendinant šią direktyvą, visų pirma sudarant, peržiūrint ir atnaujinant upės baseino valdymo planus.⁴⁴

125. Todėl Vandens pagrindų direktyvos 14 straipsnyje reikalaujama skelbti įvairius dokumentus tam tikrais etapais *iki* prasidedant laikotarpiui, kuriam sudaromas planas. Ne vėliau kaip likus trejiems metams iki plano įsigaliojimo, turi būti paskelbtas plano sudarymo tvarkaraštis, likus dvejiems metams iki įsigaliojimo turi būti parengta tarpinė reikšmingesnių vandens valdymo problemų apžvalga, o ne vėliau kaip likus vieneriems metams iki plano įsigaliojimo – pateiktos valdymo plano kopijos. Esant prašymams, leidžiama susipažinti su kitais pirminiais dokumentais. Siekdamos užtikrinti aktyvų dalyvavimą ir konsultavimąsi, valstybės narės pagal 14 straipsnio 2 dalį skiria ne mažiau šešių mėnesių komentarams apie tuos dokumentus pateikti raštu.

126. Nėra numatyta jokia nuostata, leidžianti nukrypti nuo šių reikalavimų dėl valdymo planų parengimo. Pabrėžtina, kad nedaroma išimtis įstatymų leidybos priemonėms, kuri numatyta PAV direktyvos 1 straipsnio 5 dalyje.

127. Priešingai nei teigia Larisos provincijos administracija, tokios išimties trūkumas nelaikytinas teisine spraga, kuri turėtų būti pašalinta pagal analogiją su PAV direktyva⁴⁵. Atvirkščiai, darytina prielaida, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas *sąmoningai* atsisakė numatyti panašią išimtį įstatymų leidybos procesams. Šią prielaidą pirmiausia patvirtina priimant Vandens pagrindų direktyvą jau egzistavęs Sprendimas *WWF ir kt.*⁴⁶ ir tuomet dar nagrinėta byla *Linster*⁴⁷ – abi šios bylos susijusios su reikalavimais, taikomais PAV direktyvoje nustatyta išimčiai įstatymų leidybos procesams, ir su šiek tiek vėliau priimta SAV direktyva, kurioje aiškiai nustatyta, kad visuomenė dalyvauja atliekant teisės aktų leidybos priemonių aplinkosauginį vertinimą.

128. Taip pat neteisingas Larisos provincijos administracijos argumentas, kad nenumačius išimties įstatymų leidybos procesams valstybėms narėms būtų trukdoma priimti valdymo planus įstatymais. Tačiau jos gali pasirinkti tokį teisėkūros būdą, jei įtraukia Vandens pagrindų direktyvos 14 straipsnyje numatytus veiksmus į savo įstatymų leidybos procesus arba parengiamąją administracinę veiklą.

129. Todėl į penktąjį klausimą reikia atsakyti taip: Vandens pagrindų direktyvos 14 straipsniui prieštaraujama, jei valdymo planai sudaromi be numatyto visuomenės dalyvavimo.

B – Dėl PAV direktyvos

130. Šeštasis klausimas susijęs su PAV direktyva. Atrodo, kad prieš priimant Įstatymą Nr. 3481/2006 nebuvo atliktas naujas poveikio aplinkai vertinimas dėl užtvankų statybos ir vandens perdavimo. Buvo tik atkreiptas dėmesys į jau atliktą poveikio aplinkai tyrimą, kuriuo buvo pagrįstas 2005 m. panaikintas sutikimas, duotas 2003 m. darbams. Valstybės taryba klausia, ar tokie veiksmai atitinka PAV direktyvos reikalavimus.

44 — Sprendimo *Komisija prieš Liuksemburgą* (minėto 16 išnašoje) 80 punktas.

45 — Šiuo klausimu žr. šios išvados 131 ir paskesnius punktus.

46 — 1999 m. rugsėjo 16 d. Sprendimas *WWF ir kt.* (C-435/97, Rink. p. I-5613).

47 — 2000 m. rugsėjo 19 d. Sprendimas *Linster* (C-287/98, Rink. p. I-6917).

131. Valstybės taryba daro prielaidą, kad poveikio aplinkai vertinime, kuriuo buvo grindžiamas panaikintas sutikimas, buvo pateikta visa informacija, reikalaujama pagal PAV direktyvą. Tačiau užtikrinant visuomenės dalyvavimą tebuvo imtasi vienos priemonės – paskelbtas vėliau panaikintas 2003 m. sutikimas.

132. PAV direktyvos reikalavimai svarbūs tik tuomet, kai ši direktyva taikoma. Tačiau pagal 1 straipsnio 5 dalį ji netaikoma projektams, kurių detalės priimamos konkrečiais nacionaliniais teisės aktais. Šiuo klausimu nuostatoje aiškiai sakoma, kad direktyvos tikslai, įskaitant ir tikslą teikti informaciją, yra įgyvendinami per įstatymų leidybos procesą.

133. Iš šios nuostatos išplaukia, kad remiantis PAV direktyva parengtiems projektams netaikoma vertinimo procedūra, jei įvykdomos dvi sąlygos: pirma, projekto detalės turi būti priimtos konkrečiu įstatymu; antra, direktyvos tikslai, įskaitant ir tikslą teikti informaciją, turi būti įgyvendinami per įstatymų leidybos procesą.⁴⁸

134. Direktyvos tikslai gali būti laikomi įgyvendintais per įstatymų leidybos procesą, tik jeigu įstatymų leidėjas disponuoja informacija, lygiaverte tai, kuri būtų pateikiama kompetentingai institucijai per įprastą leidimo projektui suteikimo procedūrą.⁴⁹

135. Todėl Teisingumo Teismas nusprendė, kad projekto detalės nėra priimtos konkrečiu įstatymu pagal PAV direktyvos 1 straipsnio 5 dalį, jei tame įstatyme, pirma, nėra pateikiama projekto poveikio aplinkai vertinimui būtina informacija, o tik nurodoma atlikti atitinkamą tyrimą, ir, antra, numatoma, kad projekto užsakovas įgyja teisę įgyvendinti projektą tik priėmus papildomus sprendimus.⁵⁰

136. Generalinė advokatė E. Sharpston šiuo klausimu neseniai patikslino, kad PAV direktyva siekiama ne formalizmo, o užtikrinti veiksmingą poveikio aplinkai vertinimą visiems dideliems projektams ir tinkamą visuomenės dalyvavimą sprendimų priėmimo procese.⁵¹ Jeigu teisės aktų leidėjas disponuoja visa reikiama informacija ir tinkamai bei veiksmingai atlieka savo demokratijos funkciją, t. y. tautos išrinkti atstovai galėjo tinkamai išnagrinėti ir aptarti siūlomą projektą, per įstatymų leidybos procesą bus pasiekti PAV direktyvos tikslai.⁵² Kita vertus, per įstatymų leidybos procesą nebus suteikiamos tokios pačios garantijos, kaip reikalaujama PAV direktyvoje, jeigu per jį tik formaliai sankcionuojamas ankstesnis administracinis procesas, kuriame atitinkami sprendimai faktiškai jau buvo priimti.⁵³

137. Todėl pagrindinėje byloje reikia išsiaiškinti, ar teisės aktų leidėjas, pirma, turėjo procedūroms pagal PAV direktyvą būtiną informaciją ir, antra, galėjo tinkamai ištirti ir aptarti darbų poveikį aplinkai.

138. PAV direktyvoje nėra keliami jokie konkretūs reikalavimai informacijos aktualumui. Tačiau darbų poveikis aplinkai gali būti tinkamai įvertintas tik remiantis geriausiomis (sutikimo davimo momentu) turimomis žiniomis. Todėl pirmiausia iš PAV direktyvos 5 straipsnio 1 dalies galima suprasti, kad turi būti pateikiama nauja informacija, jei tai būtina atsižvelgiant į atitinkamam atvejui būdingas aplinkybes.

139. PAV direktyvos 5 straipsnio 1 dalies b dalyje reikalaujama, kad projekto užsakovo pateiktinos informacijos apimtis turi būti nustatoma atsižvelgiant į naujausias žinias. Paprastai tos žinios surenkamos sutikimo davimo procedūros pradžioje, nes tuo metu reikalaujama nuspręsti, kokią informaciją pateiks projekto užsakovas. Tačiau pagal PAV direktyvos 5 straipsnio 1 dalies a dalį ši informacijos apimtis priklauso ir nuo to, ar tokia informacija yra reikalinga konkrečiam sutikimo leisti vykdyti planuojamą veiklą davimo procedūros etapui, bei nuo konkrečiam projektui ar projekto rūšiai būdingų charakteristikų arba aplinkos savybių, kurios gali būti paveiktos.

48 — Sprendimo *WWF ir kt.* (minėto 46 išnašoje) 57 punktas.

49 — Sprendimo *Linster* (minėto 47 išnašoje) 54 punktas.

50 — Sprendimo *WWF ir kt.* (minėto 46 išnašoje) 62 punktas ir Sprendimo *Linster* (minėto 47 išnašoje) 57 punktas.

51 — 2011 m. gegužės 19 d. išvados nagrinėjamosiose bylose *Boxus ir Rua ir kt.* (C-128/09, C-129/09, C-130/09, C-131/09, C-134/09 ir C-135/09) 79 punktas.

52 — Išvados byloje *Boxus ir Rua ir kt.* (minėtos 51 išnašoje) 84 ir 87 punktai.

53 — Išvados byloje *Boxus ir Rua ir kt.* (minėtos 51 išnašoje) 88 punktas.

140. Todėl jei vėlesniame sutikimo leisti vykdyti planuojamą veiklą davimo procedūros etape pasirodo, kad, siekiant tinkamai įvertinti projekto poveikį aplinkai, reikia naujesnės informacijos, tuomet būtina reikalauti tos informacijos.⁵⁴

141. Todėl Valstybės taryba turi iširti, ar 2003 m. pakankama laikyta informacija yra pakankama ir 2006 m. siekiant įvertinti darbų poveikį aplinkai. Jei šios informacijos pakanka, tuomet buvo galima dar kartą panaudoti atitinkamus dokumentus įstatymų leidybos procese.

142. Vadinas, pirmiausia reikia išsiaiškinti, ar informacija dar buvo pakankamai aktuali, ir (kaip teisingai tvirtina Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracija ir kt.) šiuo atveju nustatyti, ar, atsižvelgiant į ankstesnį poveikio aplinkai vertinimą, projektas buvo pakeistas taip, kad jo poveikis aplinkai tapo dar didesnis.⁵⁵ Be to, Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracija ir kt. iškelia svarbų klausimą, ar pakanka pagrįsti 2006 m. poveikio aplinkai vertinimą informacija, kurios didžioji dalis buvo surinkta iki 1995 m. ir kuri iki 2003 m. buvo tik papildyta. Valstybės taryba prašyme priimti prejudicinį sprendimą pabrėžia, kad nėra patikimų ir atnaujintų duomenų apie atitinkamose saugomose teritorijose gyvenančius paukščius.⁵⁶

143. Atsižvelgiant į Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracijos ir kt. pareiškimą dėl procedūros parlamente priimant Įstatymo Nr. 3481/2006 9 ir 13 straipsnius, ši procedūra taip pat turėtų būti išsamiau panagrinėta. Jei parlamento nariai iš tikrųjų nebuvo informuoti apie šių nuostatų turinį ir patvirtinto projekto turinį,⁵⁷ tuomet labai abejotina, ar jie galėjo tinkamai įvertinti jo poveikį aplinkai ir jį aptarti.

144. Todėl į šeštąjį klausimą reikia atsakyti taip: poveikio aplinkai vertinimas, kuris buvo pateiktas nacionaliniam parlamentui patvirtinti po to, kai teismas panaikino aktą, kuriuo jis jau buvo administracijos patvirtintas, atitinka PAV direktyvos 1 straipsnio 5 dalies reikalavimus, jei, pirma, juo teisės aktų leidėjui buvo suteikta procedūroms pagal PAV direktyvą būtina (t. y. pakankamai aktuali ir išsami) informacija ir, antra, teisės aktų leidėjas šiuo pagrindu galėjo tinkamai iširti ir aptarti projekto poveikį aplinkai.

C – Dėl SAV direktyvos

145. Valstybės taryba septintuoju, aštuntuoju ir devintuoju klausimu norėtų išsiaiškinti, ar Įstatymas Nr. 3481/2006 atitinka SAV direktyvos reikalavimus. Todėl ji klausia, ar darbai patenka į SAV direktyvos *ratione materiae* ir, reikalui esant, *ratione temporis* taikymo sritį (šiuo klausimu žr. 1 ir 2 punktus). Jei taip, ji norėtų sužinoti, ar be įvertinimų, atliekamų pagal Vandens pagrindų direktyvą ir PAV direktyvą, dar reikia atlikti papildomą aplinkosauginį vertinimą pagal SAV direktyvą (šiuo klausimu žr. 3 punktą).

1. Dėl septintojo klausimo – SAV direktyvos *ratione materiae* taikymo sritis

146. Septintuoju klausimu Valstybės taryba nori sužinoti, ar upės nukreipimo planas patenka į SAV direktyvos taikymo sritį, jei tame plane numatyta užtvankų statyba ir vieno upės baseino rajono vandens perdavimas į kitą upės baseino rajoną, jis patenka į Vandens pagrindų direktyvos taikymo sritį, yra susijęs su darbais pagal PAV direktyvą ir gali turėti poveikį aplinkai teritorijose pagal Buveinių direktyvą.

54 — Žr. 2011 m. kovo 3 d. Sprendimo *Komisija prieš Airiją* (C-50/09, Rink. p. I-873) 40 punktą.

55 — Žr. 2008 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją (Nivelsteiner Sandwerke, C-247/06)* 49 ir paskesnius punktus, santrauka paskelbta Rink. p. I-150*).

56 — Žr. toliau 204 punktą.

57 — Autonominės Etolijos ir Akarnanijos provincijos administracijos ir kt. pastabų 44 punktą.

147. Siekiant išsiaiškinti, ar toks projektas patenka į SAV direktyvos *ratione materiae* taikymo sritį, pirma, reikia patikrinti, ar jis laikytinas planu arba programa pagal šios direktyvos 2 straipsnio a punktą, ir, antra, ar jam taikomos 3 straipsnio 2–4 dalys.

a) Dėl „planų ir programų“ apibrėžties

148. Pagal SAV direktyvos 2 straipsnio a dalį sąvoka „planai ir programos“ šioje direktyvoje reiškia planus ir programas, kuriuos turi parengti ir (arba) priimti valdžios institucija arba kurie parengiami ir vėliau priimami laikantis įstatymų leidybos proceso, *ir* kurių reikia pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas.

149. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą nematyti, ar „upės nukreipimo plano“ *reikia* pagal įstatymų ir kitų teisės aktų nuostatas. Jei planas parengiamas ne laikantis išpareigojimo, dėl jo nereikia atlikti aplinkosauginio vertinimo pagal SAV direktyvą⁵⁸.

150. Nors, kaip teigia DEI, atrodo įmanoma, kad nukreipimo darbai gali būti reglamentuojami Graikijos teisėje numatytu detaliu planu, tačiau prašyme priimti prejudicinį sprendimą toks planas nenagrinėjamas, nes jį, kaip teigia DEI, Valstybės taryba savo ankstesniame sprendime laikė nebūtinu.

151. Be to, jei sutikimo reikėtų konkrečioms projektams, paprastai nebūtų būtina atlikti aplinkosauginį vertinimą pagal SAV direktyvą. Nes projektui duotas sutikimas nėra planas arba programa.

152. Tačiau šis klausimas susijęs ir su valdymo planais Achelojaus ir Pinijos upių baseinų rajonuose, įtrauktais į Įstatymą Nr. 3481/2006. Neabejotina, kad šiuo atveju kalbama apie planus pagal SAV direktyvą. Jie turi būti parengti pagal Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnį. Be to, juos parengė valdžios institucija ir vėliau priėmė parlamentas laikantis įstatymų leidybos proceso.

b) Dėl pareigos vertinti valdymo planus

153. Pagal SAV direktyvos 3 straipsnio 1 dalį 2–4 dalyse nurodytų planų ir programų, kurių pasekmės gali būti reikšmingos aplinkai, aplinkosauginis vertinimas atliekamas pagal šios direktyvos 4–9 straipsnius.

154. Pagal SAV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies a punktą turi būti atliekamas planų, kurie rengiami vandentvarkai ir nustato tolesnio projektų, išvardytų PAV direktyvos I ir II prieduose, vystymo pagrindus, aplinkosauginis vertinimas.

155. Valdymo planai nustato tokių projektų, pavyzdžiui, vandens išteklių paskirstymo pagal PAV direktyvos I priedo 12 punktą ir užtvankų projektų pagal PAV direktyvos I priedo 15 punktą, vystymo pagrindus. Šiuo atveju nėra būtina duoti sutikimą daliniams nukreipimo projekto darbams atlikti, nes bet kuriuo atveju valdymo planai Sąjungos teisės požiūriu dar nebuvo privalomi. Tačiau pasibaigus terminui valdymo planams parengti kiekvienas papildomas sutikimas dėl atitinkamų darbų privalo būti duodamas atsižvelgiant į tais planais nustatytus pagrindus.

156. Be to, dėl daugelio priešasčių (bent šioje byloje) galima daryti prielaidą, kad būtina atlikti vertinimą pagal SAV direktyvos 3 straipsnio 2 dalies b punktą. Ši nuostata taikoma planams, kurių atžvilgiu nustatoma, atsižvelgiant į galimas jų pasekmes teritorijai, kad būtina atlikti vertinimą pagal Buveinių direktyvos 6 ir 7 straipsnius. Į valdymo planų taikymo sritį patenka pagal šią direktyvą įsteigtos saugomos teritorijos. Įgyvendinant planus jos galėtų patirti neigiamą poveikį, ypač jei tuose planuose pirmiausia numatoma nukreipti vandenį.⁵⁹

58 — Klausimas, ar į SAV direktyvos taikymo sritį patenka tie planai ir programos, kurie tik nurodomi įstatymuose ir kituose teisės aktuose, sprendžiamas dar nagrinėjamoje byloje C-567/10, *Inter-Environnement Bruxelles ir kt.* „Nurodomu“ planu būtų galima, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, laikyti dar neįgyvendintus valdymo planus pagal Vandens pagrindų direktyvą, kurie bus aptarti toliau b punkte.

59 — Išsamią informaciją dėl būtino vertinimo žr. mano 2010 m. kovo 4 d. išvadą byloje *Terre wallonne* (2010 m. birželio 17 d. Sprendimo C-105/09 ir C-110/09, Rink. p. I-5611, 87 ir paskesni punktai).

157. Todėl konstatuotina, kad valdymo planams pagal Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnį iš principo taikomas aplinkosauginis vertinimas pagal SAV direktyvą.

2. Dėl aštuntojo klausimo – SAV direktyvos taikymas *ratione temporis*

158. Todėl reikia išsiaiškinti ir aštuntąjį klausimą, būtent, ar aktai, susiję su ginčijamu projektu, kurie teismo sprendimu buvo panaikinti atgaline data, gali būti laikomi oficialiais parengiamaisiais aktais, priimtais iki 2004 m. liepos 21 d., kuriuose nenumatyta pareiga parengti strateginį aplinkos vertinimą.

159. Šis klausimas susijęs su SAV direktyvos 13 straipsnio 3 dalies pirmu sakiniu, kuriame, atsižvelgiant į 13 straipsnio 1 dalyje numatytą įgyvendinimo terminą, nustatomas direktyvos taikymo principas: planams ir programoms, kuriems pirmasis oficialus parengtinis aktas priimamas po 2004 m. liepos 21 d., taikomas aplinkosauginis vertinimas.

160. Vadinas, teismo sprendimu panaikinti sutikimai nesvarstyti jau vien todėl, kad jie buvo sutikimo davimo procedūros (tarpinis) rezultatas. Parengiamuoju aktu būtų galima laikyti tik veiksmus, kuriais pradama sutikimo davimo procedūra. Todėl klausimas, ar sutikimas buvo panaikintas atgaline data, nėra svarbus.

161. Pagrindinei bylai daug svarbiau, ar sutikimo davimo procedūros *pradžia* gali būti laikoma parengiamuoju aktu valdymo planams arba ar galima kalbėti apie parengiamąjį aktą planui nukreipti Achelojų.

a) Dėl valdymo planų parengimo

162. SAV direktyvoje nėra apibrėžiama „oficialaus parengiamojo akto“ sąvoka. Tačiau šia sąvoka akivaizdžiai siekiama pagrįsti patikimą kriterijų procedūros pradžios laikui nustatyti. Vadinas, ji skirta teisiniam saugumui užtikrinti ir prisideda prie direktyvos veiksmingumo.⁶⁰ Todėl oficialiame parengiamajame akte procedūrai pagal SAV direktyvą turi būti aiškiai reikalaujama parengti planą arba programą, kuriai taikoma direktyva.

163. Todėl atsižvelgdamas į PAV direktyvą Teisingumo Teismas nusprendė, kad atitinkamų neoficialių kontaktų ir derybų tarp kompetentingos institucijos ir projekto užsakovo nepakanka, kad būtų užfiksuota procedūros pradžia.⁶¹

164. SAV direktyvos atveju taip pat nepakanka pradėti tam tikrų procedūrų dėl darbų, galimai susijusių su valdymo planu, pavyzdžiui, procedūrų dėl sutikimo nukreipti vandenį. Nes iš šių procedūrų negalima spręsti, ar jos (taip pat) skirtos valdymo planui.

165. Be to, jei iki 2004 m. liepos 21 d. pradėtos sutikimo leisti vykdyti atitinkamus darbus davimo procedūros būtų laikomos oficialiais vėlesnių valdymo planų parengiamaisiais aktais, tuomet valdymo planą būtų sunku *ratione temporis* įvertinti aplinkosauginiu požiūriu. Nes į kiekvieno valdymo plano taikymo sritį patenka daug tokių jau atliekamų darbų, kurie dėl draudimo pabloginti padėtį ir pareigos atnaujinti pagal Vandens pagrindų direktyvos 4 straipsnį gali būti susiję su tuo planu.

166. Galiausiai iš chronologinės įvykių sekos pagrindinėje byloje taip pat nematyti, kad pirmasis oficialus parengiamasis aktas valdymo planams buvo parengtas iki 2004 m. liepos 21 d. Kritiką dėl to, kad nepateikti Achelojaus ir Pinijos upių baseinų rajonų valdymo planai, Valstybės taryba pirmą kartą pateikė sprendime Nr. 1688/2005, t. y. po 2004 m. liepos 21 d. Tai reiškia, kad tik po šios datos buvo pradėta rengti juos priimti.

60 — Dėl PAV direktyvos žr. 1995 m. rugpjūčio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją (Großkrotzenburg, C-431/92, Rink. p. I-2189)* 32 punktą.

61 — Sprendimas *Großkrotzenburg*, minėtas 60 išnašoje.

b) Dėl Achelojaus nukreipimo plano parengimo

167. Kitaip būtų, jei (priešingai atsakymui į septintąjį klausimą) būtų parengtas iš principo vertintinas planas dėl dalies Achelojaus nukreipimo.

168. Nuostata dėl parengiamųjų aktų siekiama padėti užbaigti vykdomas procedūras neapsunkinant jų iš esmės naujais procedūriniais reikalavimais. Tačiau ja neturėtų būti pateisinamas aplinkosauginio vertinimo netaikymas planams vien dėl tos priežasties, kad praeityje dėl to paties dalyko buvo imtasi kokių nors administracinių priemonių.

169. Todėl svarbiausia būtų nustatyti, ar sutikimo leisti vykdyti planą davimo procedūra buvo toliau nuosekliai taikoma. Teismo priimti sprendimai šiomis aplinkybėmis nebūtų vertinami kaip procedūros nutraukimas, jei kompetentingos institucijos nedelsdamos imtųsi būtinų priemonių teismo nustatytiems trūkumams šalinti. Be to, administracinės procedūros pakeitimas įstatymų leidybos procesu taip pat neturėtų būti laikomas sutikimo davimo procedūros nutraukimu.

170. Todėl sutikimo leisti vykdyti nukreipimo darbus davimo procedūros pradžią galėtų nurodyti oficialus parengiamasis aktas, skirtas vertintinam šių darbų planui parengti.

171. Be to, atkreiptinas dėmesys į tai, kad pagrindinėje byloje negalioja išsipareigojimas atlikti vertinimą pagal SAV direktyvos 13 straipsnio 3 dalies antrą sakinį. Šis išsipareigojimas galėtų, jei planai ir programos, kurių pirmasis parengiamasis aktas priimtas iki 2004 m. liepos 21 d., yra priimamos arba pateikiamos svarstyti pagal įstatymų leidybos procesą praėjus daugiau nei 24 mėnesiams po šios datos. Tačiau ginčijamos Įstatymo Nr. 3481/2006 nuostatos, remiantis prašymu priimti prejudicinį sprendimą, jau 2006 m. liepos 6 d. buvo pateiktos Graikijos Parlamentui.⁶²

c) Išvados dėl aštuntojo klausimo

172. Todėl į aštuntąjį klausimą reikėtų atsakyti taip: nei panaikinti sutikimai, duoti upės nukreipimo darbams vykdyti, nei atitinkamos sutikimo davimo procedūros pradžia pagal SAV direktyvos 13 straipsnio 1 dalį negali būti laikomos upių baseinų rajonų valdymo planų oficialiais parengiamaisiais aktais, kaip tai suprantama pagal Vandens pagrindų direktyvą. Tačiau sutikimo davimo procedūros pradžia galėtų būti laikoma upės nukreipimo plano, kurį privaloma vertinti, parengiamuoju aktu, jei sutikimo davimo procedūra buvo nuosekliai tęsiama ir nenutraukiama.

3. Dėl devintojo klausimo – aplinkosauginio vertinimo apimtis

173. Kadangi į aštuntąjį prejudicinį klausimą buvo pateiktas atitinkamas atsakymas, reikia atsakyti ir į devintąjį klausimą. Valstybės taryba iš esmės norėtų sužinoti, ar turi būti atliktas atskiras strateginis aplinkosauginis vertinimas, jei jau atlikti vertinimai pagal Vandens pagrindų direktyvą ir PAV direktyvą.

174. Atsakymą į šį klausimą galima rasti Valstybės tarybos jau minėtos SAV direktyvos 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse. Pagal 1 dalį atliekamas aplinkosauginis vertinimas pagal SAV direktyvą nepažeidžia PAV direktyvos ir kitų Sąjungos teisės aktų reikalavimų. Tačiau 2 dalyje valstybėms narėms leidžiama planams ir programoms, kurių pasekmės aplinkai turi būti įvertintos ir pagal SAV direktyvą, ir pagal kitus Sąjungos teisės aktus, taikyti suderintas ar bendras procedūras, atitinkančias tam tikrą Sąjungos teisės aktų reikalavimus, kad, *inter alia*, būtų išvengta dvigubo vertinimo.

62 — Prašymo priimti prejudicinį sprendimą 29 punktą.

175. Iš šių nuostatų matyti, kad įvairių aplinkosauginių vertinimų pagal Sąjungos teisę nereikia atlikti formaliai. Priešingai, svarbiau įgyvendinti įvairių nuostatų reikalavimus. Jei jie įgyvendinami, tuomet nesvarbu, kaip vadinamas atitinkamas vertinimas.⁶³

176. Nacionaliniai teismai turi konkrečiai įvertinti atskirus atvejus, ar tam tikri tyrimai, pagrįsti kitomis nuostatomis, atitinka SAV direktyvos reikalavimus. Tokie tyrimai turi atitikti SAV direktyvos reikalavimus tiek turinio, tiek procedūrinio požiūriu. Dėl didžiaja dalimi sutampančių PAV ir SAV direktyvų nuostatų tai iš principo įmanoma, jei abu vertinimai yra tos pačios apimties, t. y. jei projektas ir planas didžiaja dalimi sutampa. Taip pat, atrodo, neatmestina prielaida, kad, įvykdžius reikalavimus, kurie valdymo planui keliami pagal Vandens pagrindų direktyvos 13 straipsnio 4 dalį ir VII priedą, sykiu įvykdomi reikalavimai, kurie aplinkosauginiam plano vertinimui keliami pagal SAV direktyvą.

177. Tačiau, atsižvelgiant į argumentus dėl PAV direktyvos,⁶⁴ atkreiptinas dėmesys į tai, kad galimi vertinimo pagal šią direktyvą trūkumai greičiausiai taip pat būtų laikomi aplinkosauginio vertinimo pagal SAV direktyvą trūkumais. SAV direktyvos 5 straipsnio 2 dalyje žymiai aiškiau negu PAV direktyvoje reikalaujama, kad atliekant vertinimą būtų atsižvelgiama į turimas žinias ir vertinimo metodus. O abiejų direktyvų 8 straipsnyje atitinkamai reikalaujama priimant sprendimus atsižvelgti į gautą informaciją apie poveikį aplinkai.

178. Todėl į devintąjį klausimą reikėtų atsakyti taip: pagal SAV direktyvos 11 straipsnio 2 dalį tokiu atveju, kai planas vienu metu patenka į šios direktyvos, Vandens pagrindų direktyvos ir PAV direktyvos taikymo sritį, o minėtose direktyvose taip pat reikalaujama atlikti projekto poveikio aplinkai vertinimą, nereikia atlikti atskiro strateginio aplinkosauginio vertinimo, jei tyrimai, atlikti remiantis Vandens pagrindų direktyva ir PAV direktyva, turinio ir atliktos procedūros atžvilgiu atitinka SAV direktyvos reikalavimus.

D – Gamtos apsauga

179. Baigiant reikėtų pasigilinti į kai kuriuos Sąjungos gamtos apsaugos teisės klausimus. Valstybės taryba klausia apie laikiną siūlomų Bendrijos svarbos teritorijų (toliau – BST) apsaugą, prieš jas įtraukiant į Bendrijos sąrašą (šiuo klausimu žr. 1 skyrių), apie sutikimo leistinumą neturint informacijos apie atitinkamoje teritorijoje esančius paukščius (šiuo klausimu žr. 2 skyrių), apie neigiamo poveikio teritorijai pateisinimą drėkinimo ir geriamojo vandens tiekimo tikslais (šiuo klausimu žr. 3 skyrių), esant reikalui, apie galimas vientisumo užtikrinimo priemones (šiuo klausimu žr. 4 skyrių) ir apie tai, ar su Buveinių direktyva suderinamas natūralios upės ekosistemos keitimas į žmogaus sukurtą upės ir ežero ekosistemą (šiuo klausimu žr. 5 skyrių).

180. Atsakymą į šį klausimą daugiausia lemia aplinkybė, kad sutikimo dėl Achelojaus dalies nukreipimo davimo procedūra atliekama jau labai ilgai. Ji pradėta dar prieš priimant Buveinių direktyvą. Todėl galima taikyti ne projektų *ex ante* vertinimo procedūrą pagal 6 straipsnio 3 dalį, o tik draudimą pabloginti padėtį pagal 6 straipsnio 2 dalį.

1. Dėl dešimtojo klausimo – siūlomų teritorijų apsauga priimant Įstatymą Nr. 3481/2006

181. Dešimtuoju klausimu Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar teritorijoms, kurios įtrauktos į nacionalinius Bendrijos svarbos teritorijų (BST) sąrašus, o vėliau įtrauktos į bendrą Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, iki Sprendimo 2006/613, nustatančio Viduržemio jūros biogeografinio regiono Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, paskelbimo buvo taikoma Buveinių direktyva.

63 — 2011 m. rugsėjo 22 d. Sprendimo *Valčiukienė ir kt.* (C-295/10, Rink. p. I-8819) 62 punktą. Dėl PAV direktyvos žr. Sprendimo *Großkrotzenburg* (minėto 60 išnašoje) 41 ir paskesnius punktus ir 2004 m. rugsėjo 16 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* (C-227/01, Rink. p. I-8253) 56 punktą, bei mano 2007 m. lapkričio 29 d. išvados byloje *Abraham ir kt.* (C-2/07, Rink. p. I-1197) 84 punktą.

64 — Žr. šios išvados 141 ir paskesnius punktus.

182. Šiuo atveju Valstybės taryba nurodo penkias BST,⁶⁵ kurios buvo įtrauktos į sąrašą minėtu sprendimu ir kurioms darbai daro poveikį.

183. Keldama šį klausimą Valstybės taryba daro prielaidą, kad esminės Įstatymo Nr. 3481/2006 nuostatos – jo 9 ir 13 straipsniai, buvo paskelbti šiuo įstatymu 2006 m. rugpjūčio 2 d. ir tuomet įsigaliojo, o Sprendimas 2006/613 buvo paskelbtas tik 2006 m. rugsėjo 21 d. Jei šis paskelbimo momentas būtų buvęs svarbus įtraukiant atitinkamas teritorijas į Bendrijos sąrašą, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys būtų taikytinos pagal šios direktyvos 4 straipsnio 5 dalį tik nuo 2006 m. rugsėjo 21 d.,⁶⁶ t. y. jau įsigaliojus Įstatymui Nr. 3481/2006.

184. Tačiau Sprendimas 2006/613 pagal tuo metu taikytą EB 254 straipsnio 3 dalį (po pakeitimo – SESV 297 straipsnio 2 dalies 3 punktą) jau nuo pranešimo darė poveikį adresatams – o pagal sprendimo 2 straipsnį tie adresatai yra valstybės narės.⁶⁷ Šioje byloje nereikia spręsti, ar buvo galima taikyti teritorijų apsaugą fizinių asmenų atžvilgiu prieš paskelbiant sprendimą. Pranešimo laiką (*EUR-Lex* duomenų bazėje nurodoma, kad šis sprendimas priimtas 2006 m. liepos 19 d.)⁶⁸ turės nustatyti Valstybės taryba.

a) Dėl laikinos siūlomų teritorijų apsaugos

185. Jei paaiškės, kad apie Komisijos sprendimą Graikijai buvo pranešta tik priėmus Įstatymą Nr. 3481/2006, tai reikš, kad Graikija turėjo užtikrinti laikiną siūlomų teritorijų apsaugą: pagal Buveinių direktyvą, identifikuotų teritorijų, siekiant jas įtraukti į Bendrijos sąrašą, atžvilgiu valstybės narės turi imtis apsaugos priemonių, kurios yra tinkamos išlaikyti minėtų teritorijų požymius. Todėl valstybės narės negali leisti intervencijų, kurios gali rimtai pakenkti šių teritorijų ekologiniams požymiams. Taip yra būtent tuomet, kai intervencija gali smarkiai sumažinti teritorijos plotą arba dėl jos gali išnykti teritorijoje gyvenančios prioritetinės rūšys; arba galiausiai dėl jos gali būti sunaikinta teritorija ar išnykti jos reprezentaciniai požymiai.⁶⁹

b) Dėl į Bendrijos sąrašą įtrauktų teritorijų apsaugos

186. Tačiau jei Komisija jau buvo pranešusi Graikijai apie savo sprendimą tuo metu, kai buvo priimtas Įstatymas Nr. 3481/2006, tuomet pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 5 dalį į sąrašą įtrauktoms teritorijoms iš principo galiojo 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalių nuostatos. Bet kuriuo atveju toliau paaiškinsiu, kad aplinkybė, jog sutikimo dėl Achelojaus dalies nukreipimo davimo procedūra jau buvo vykdoma, trukdo atlikti *ex ante* vertinimą pagal 6 straipsnio 3 dalį. Todėl reikia taikyti 6 straipsnio 2 dalį, esant reikalui, kartu su 6 straipsnio 4 dalies reikalavimais, keliamais galimo neigiamo poveikio teritorijai pateisinimui.

Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies taikymo

187. Atrodytų logiška reikalauti atlikti įvertinimą, ar Achelojaus nukreipimas neprieštarauja teritorijos apsaugos tikslams pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį. Pagal jį turi būti atliekamas bet kokių planų ir projektų, galinčių reikšmingai paveikti saugomą teritoriją, galimo poveikio įvertinimas, atsižvelgiant į teritorijos apsaugos tikslus.

65 — Jos išvardytos šios išvados 22 punkte.

66 — 2005 m. sausio 13 d. Sprendimo *Dragaggi ir kt.* (C-117/03, Rink. p. I-167) 25 punktas.

67 — Dėl sprendimų įsigaliojimo žr. 2008 m. lapkričio 20 d. Sprendimo *Foselev Sud-Ouest* (C-18/08, Rink. p. I-8745) 18 punktą.

68 — Žr. šios išvados 9 išnašą.

69 — 2006 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Bund Naturschutz in Bayern ir kt.* (C-244/05, Rink. p. I-8445) 44 ir 46 punktai, Sprendimo *Stadt Papenburg* (minėto 31 išnašoje) 49 punktas ir 2010 m. gegužės 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją (Iberijos lūšis, C-308/08, Rink. p. I-4281) 21 punktas.*

188. Tačiau Teisingumo Teismas jau konstatavo, kad jei projektas patvirtintas dar nepasibaigus Buveinių direktyvos įgyvendinimo terminui arba jei patvirtinimo procedūra buvo pradėta prieš atitinkamai valstybei narei įstojant į Europos Sąjungą, jo atžvilgiu netaikomi Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalyje numatyti reikalavimai, susiję su išankstinio projekto poveikio atitinkamai teritorijai vertinimo procedūra.⁷⁰ Taigi nederėtų jau nacionaliniu lygmeniu sudėtingų procedūrų, oficialiai pradėtų prieš pasibaigiant šios direktyvos perkėlimo terminui, apsunkinti ir atidėlioti dėl ja nustatytų specifinių reikalavimų bei ją taikyti jau susidariusioms aplinkybėms.⁷¹

189. Ši byla nėra susijusi nei su galutiniu sutikimu, duotu dar nesibaigus Buveinių direktyvos perkėlimo terminui, nei su sutikimo davimo procedūra, kuri buvo pradėta prieš Graikijai įstojant į Sąjungą. Tačiau ji turėtų būti nagrinėjama tokiu pat principu – net jei priimant Įstatymą Nr. 3481/2006 atitinkamos teritorijos jau buvo įtrauktos į Bendrijos sąrašą.

190. Sutikimo dėl Achelojaus dalies nukreipimo davimo procedūros buvo pradėtos jau dešimtojo dešimtmečio pradžioje (t. y. galbūt prieš priimant Buveinių direktyvą) ir iki pranešimo apie sprendimą dėl Bendrijos sąrašo atitinkamoms BST joms nebuvo taikoma *ex ante* vertinimo procedūra.⁷² Jei ši procedūra vis dėlto būtų taikoma likus nedaug laiko iki Įstatymo Nr. 3481/2006 priėmimo, tuomet ji iš tiesų būtų smarkiai apsunkinama ir atidėliojama.

191. Be to, praktiškai buvo sudėtinga numatyti, kada Komisija patvirtins Bendrijos sąrašą. Pagal Buveinių direktyvos 4 straipsnio 2 dalį šis sąrašas jau turėjo būti patvirtintas 1998 m., o kiti daliniai sąrašai buvo paskelbti gerokai anksčiau nei Viduržemio jūros biogeografinio regiono sąrašas, į kurį įtraukta Graikija.⁷³ Todėl Graikija nebūtinai turėjo tikėtis, kad Buveinių direktyvos apsaugos sistema bus taikoma iki duodant sutikimą darbams vykdyti.

192. Todėl dėl BST nereikėjo atlikti poveikio teritorijai įvertinimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį.

Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalies taikymo

193. Tačiau minėta Teisingumo Teismo praktika yra susijusi tik su procedūriniais Buveinių direktyvos apsaugos sistemos aspektais. Teisingumo Teismas kelis kartus pabrėžė, kad materialieji teritorijos apsaugos reikalavimai pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį išlieka galioti ir davus sutikimą leisti vykdyti planuojamą veiklą. Šia nuostata draudžiama pabloginti natūralias buveines ir rūšių buveines specialiose saugomose teritorijose, taip pat trikdyti rūšis, kurių apsaugai buvo įsteigtos tos teritorijos, jei toks trikdymas galėtų būti reikšmingas šios direktyvos tikslų atžvilgiu.

194. Teisingumo Teismas konstatavo, kad 6 straipsnio 2 dalimi leidžiama užtikrinti pagrindinį tikslą – aplinkos kokybės išsaugojimą ir apsaugą, įskaitant natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugą, kaip apibrėžta direktyvos pirmoje konstatuojamojoje dalyje, jeigu pagal 6 straipsnio 3 dalį vėliau toks planas ar projektas, kuriam duotas sutikimas, net ir nesant kompetentingų nacionalinių

70 — Sprendimo *Lauteracher Ried* (minėto 35 išnašoje) 53–62 punktai ir Sprendimo *Stadt Papenburg* (minėto 31 išnašoje) 48 punktas. Šią mintį iškelia jau diskusijoje dėl Vandens pagrindų direktyvos išankstinio poveikio pereinamoju laikotarpiu, skirtu valdymo planams ir priemonių programoms parengti, žr. šios išvados 107 ir paskesnius punktus.

71 — Sprendimo *Lauteracher Ried* (minėto 34 išnašoje) 57 punktas, nurodant Teisingumo Teismo praktiką, susijusią su PAV direktyva.

72 — Sprendimas *Dragaggi ir kt.*, minėtas 66 išnašoje.

73 — Komisija priėmė Sprendimą 2002/11/EB, patvirtinantį Bendrijos svarbos teritorijų Makaronezijos biogeografiniame regione sąrašą pagal Tarybos direktyvą 92/43/EEB (OL L 5, 2002, p. 16; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k.*, 15 sk., 6 t., p. 417), jau 2001 m. gruodžio 28 d. Iki Sprendimo 2006/613 buvo priimti sprendimai dėl kitų keturių biogeografinių regionų.

institucijų klaidų, gali sukelti tokius pablogėjimus ar didelius trikdymus.⁷⁴ Be to, 6 straipsnio 2 dalimi gali būti įpareigojama atlikti vėlesnę duoto sutikimo peržiūrą;⁷⁵ todėl prieš pasibaigiant Buveinių direktyvos įgyvendinimo terminui projekto, kuriam duotas sutikimas, įgyvendinimas patenka į šios nuostatos taikymo sritį.⁷⁶

195. Vadinas, Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi valstybės narės įpareigojamos net ankstesnių projektų atžvilgiu imtis priemonių, būtinų, kad būtų užkirstas kelias apsaugos teritorijų bloginimui ar jų trikdymui. Teisėti sutikimo turėtojų interesai turi būti, prireikus, patenkinami skiriant kompensaciją.⁷⁷

196. Ši Teisingumo Teismo praktika neprieštarauja draudimui teisės normas taikyti atgaline data. Nauja teisės norma iš principo taikoma nuo jos įsigaliojimo. Nors ji netaikoma galiojant ankstesniam įstatymui susiklosčiusiems ir galutinai išvirtinusioms teisinėms situacijoms, ji taikoma būsimoms jų pasekmėms.⁷⁸ Taigi ir darbams, kurie gali pabloginti apsaugos teritorijas ar jas smarkiai sutrikdyti, sutikimas gali būti duotas tik tokia apimtimi, kokia jie yra suderinami su teritorijos saugojimu, net jei tokiai sutikimo davimo procedūrai dar nebuvo taikomi Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies procedūriniai reikalavimai.⁷⁹

197. Jei Komisija atitinkamas BST į Bendrijos sąrašą įtraukė prieš priimant Įstatymą Nr. 3481/2006, Valstybės taryba turės patikrinti, ar įstatymas suderinamas su Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi.

Dėl galimo neigiamo poveikio BST pateisinimo

198. Jei Valstybės taryba padarys išvadą, kad dėl Įstatymo Nr. 3481/2006 Bendrijos svarbos teritorijose bloginamos natūralios buveinės ir rūšių buveinės, arba smarkiai trikdomos rūšys, tuomet kils klausimas, ar šis neigiamas poveikis gali būti pateisinamas.

199. Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje nenumatytas (kaip ir faktinių paukščių apsaugos teritorijų apsaugos pagal Paukščių direktyvos 4 straipsnio 4 dalį atveju) joks pateisinimas remiantis viršesniais interesais. Buveinių direktyvoje teritorijos apsauga yra pagrįsta idėja, kad saugomų teritorijų blogėjimui arba jų reikšmingam trikdymui bet kuriuo atveju privalo būti gautas sutikimas (ir, jei reikia, pateiktas pateisinimas!) remiantis 6 straipsnio 3 ir 4 dalimis. Jei toks pritarimas pagrįstas tinkamu poveikio vertinimu, iš principo nebėra reikalo taikyti 6 straipsnio 2 dalį.⁸⁰

200. Tačiau šiuo atveju Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalys dar nebuvo taikomos. Vis dėlto būtų neteisinga projektų, kuriems *ratione temporis* nebuvo taikomas *ex ante* vertinimas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 ir 4 dalis, atžvilgiu atimti galimybę pasinaudoti nukrypti leidžiančia nuostata, numatyta 6 straipsnio 4 dalyje. Tokiu būdu šie projektai būtų griežčiau apribojami už vėlesnius projektus, kuriems galima taikyti 6 straipsnio 2–4 dalis visa apimtimi.⁸¹

74 — 2004 m. rugsėjo 7 d. Sprendimo *Waddenvereniging und Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, Rink. p. I-7405) 37 punktą.

75 — 2005 m. spalio 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* (C-6/04, Rink. p. I-9017) 58 punktą.

76 — Sprendimo *Stadt Papenburg* (minėto 31 išnašoje) 49 punktą.

77 — Žr. mano išvados byloje *Alto Sil* (minėtos 39 išnašoje) 70 ir paskesnius punktus.

78 — 2010 m. liepos 6 d. Sprendimo *Monsanto Technology* (C-428/08, Rink. p. I-6765) 66 punktą ir 2010 m. gruodžio 16 d. Sprendimo *Stichting Natuur en Milieu* (C-266/09, Rink. p. I-13119) 32 punktą. Dėl Vandens pagrindų direktyvos išankstinio poveikio žr. šios išvados IV skyriaus A dalies 6 punkto b papunktį. Todėl, pavyzdžiui, naujos teisės normos dėl patentų apsaugos gali apriboti esamų patentų apsaugos apimtį (žr. Sprendimo *Monsanto Technology* 69 punktą).

79 — Dėl duotų sutikimų planuojamai veiklai vykdyti naudojimo žr. mano išvados byloje *Alto Sil* (minėtos 39 išnašoje) 72 punktą.

80 — Žr. Sprendimo *Waddenvereniging und Vogelbeschermingsvereniging* (minėto 74 išnašoje) 35 punktą ir mano išvados byloje *Alto Sil* (minėtos 39 išnašoje) 108 punktą.

81 — Žr. mano išvados byloje *Alto Sil* (minėtos 39 išnašoje) 110 punktą.

201. Todėl ir *senų projektų* atveju leistinas saugomų teritorijų bloginimas arba jų reikšmingi trikdymai pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį, jei įvykdomos 6 straipsnio 4 dalies materialiosios sąlygos, t. y. egzistuoja privalomieji viršesnio viešojo intereso pagrindai, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio, nėra kitų alternatyvių sprendimų ir imamasi kompensacinių priemonių, būtinų bendram *Natura 2000* vientisumui užtikrinti.⁸²

202. Pateisinimui keliami reikalavimai bus išsamiai išnagrinėti atsakant į kitus klausimus.

c) Išvada dėl dešimtojo klausimo

203. Todėl į dešimtąjį klausimą reikia atsakyti taip: valstybės narės iki pranešimo apie Bendrijos svarbos teritorijų (BST) sąrašą dėl teritorijų, kurios buvo įtrauktos į nacionalinius BST sąrašus, o vėliau visos įtrauktos į bendrą Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, pagal Buveinių direktyvą turi imtis atitinkamų apsaugos priemonių, kurios yra tinkamos išlaikyti minėtų teritorijų požymius.⁸³ Po pranešimo valstybės narės pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį turi neleisti, kad darbai, kuriems skirta sutikimo davimo procedūra buvo pradėta prieš paskelbiant pranešimą, Bendrijos svarbos teritorijose blogintų natūralias buveines ir rūšių buveines, taip pat smarkiai trikdytų rūšis, jei galimas neigiamas poveikis teritorijoms nėra pateisinamas.

2. Dėl vienuoliktojo klausimo

204. Vienuoliktuoju klausimu Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos pagal Buveinių direktyvą gali duoti sutikimą įgyvendinti vandens perdavimo planą, nors nėra patikimų ir aktualių duomenų apie paukščius atitinkamoje saugomoje teritorijoje.

205. Magnisijos provincijos administracija tvirtina, kad, remiantis nacionaline procesine teise, Valstybės taryba negali nustatyti, kad nėra duomenų apie paukščius, todėl prejudicinis klausimas nepriimtinas. Tačiau šis argumentas neįtikina. Prašymo priimti prejudicinį sprendimą procedūroje Teisingumo Teismas iš principo privalo remtis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo informacija ir negali įvertinti, ar teismas neviršijo savo įgaliojimų pagal nacionalinę teisę.⁸⁴

206. Todėl į vienuolikąjį klausimą reikia atsakyti. Tokiu atveju paprastai būtų taikomas Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmas sakinys. Tačiau kadangi sutikimo planuojamai veiklai davimo procedūra vyksta jau seniai, tuomet ši nuostata netaikytina. Tokiu atveju galioja 6 straipsnio 2 dalis.

a) Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmo sakinio taikymo

207. Sutikimui leisti vykdyti darbus ir tokiu atveju reikalingai informacijai iš principo taikoma *ex ante* įvertinimo procedūra pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmą sakinį. Toks įvertinimas turi būti pagrįstas geriausiais šios srities mokslo duomenimis apie paukščius atitinkamoje teritorijoje.⁸⁵

208. Nors Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmas sakinys, kaip jau paaiškinta,⁸⁶ netaikomas atitinkamoms BST, tačiau ši nuostata galėtų būti taikoma atitinkamoms specialioms apsaugos teritorijoms pagal Paukščių direktyvą, kurios buvo įsteigtos anksčiau. Pagal Buveinių direktyvos 7 straipsnį nuo direktyvos įgyvendinimo datos arba nuo valstybės narės atlikto atrinkimo arba pripažinimo datos toms teritorijoms galioja 6 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys.

82 — Žr. mano išvados byloje *Alto Sil* (minėtos 39 išnašoje) 111 punktą.

83 — Žr. šios išvados 185 punktą.

84 — Sprendimo *WWF ir kt.* (minėto 46 išnašoje) 31–33 punktai ir ten minima Teisingumo Teismo praktika.

85 — 2007 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją (Santa Caterina, C-304/05, Rink. p. I-7495)* 59 punktą.

86 — Žr. šios išvados 188 ir paskesnius punktus.

209. Buveinių direktyva įsigaliojo 1994 m. pasibaigus įgyvendinimo laikotarpiui. Todėl 6 straipsnio 3 dalies pirmas sakinytis galėjo būti taikomas ne anksčiau kaip nuo šio laikotarpio ir ne vėliau kaip nuo vėlesnio atitinkamos SAT įsteigimo.

210. Tačiau sutikimo dėl Achelojaus dalies nukreipimo davimo procedūra prasidėjo dar iki 1994 m., nes pirmieji sutikimai buvo duoti 1992 m. Nors Valstybės taryba juos panaikino (kaip ir vėlesnius sutikimus), tačiau galima pagrįstai daryti prielaidą, kad sutikimas darbams vykdyti buvo duotas remiantis nuosekliai tęsiama procedūra, vykdyta iki šiandien ginčijamų Įstatymo Nr. 3481/2006 nuostatų priėmimo.⁸⁷

211. Todėl darytina išvada, kad sutikimo davimo procedūra buvo pradėta iki įsigaliojant Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalies pirmam sakiniui. Jau minėtoje Teisingumo Teismo praktikoje dėl sutikimo davimo procedūrų, kurios buvo pradėtos prieš padarant didelius proceso teisės pakeitimus,⁸⁸ teigiama, kad tokiu atveju netaikomas išipareigojimas atlikti poveikio teritorijai įvertinimą pagal šią nuostatą.

b) Dėl Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 ir 4 dalių

212. Taikytina Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalis.⁸⁹

213. Akivaizdu, kad šią normą lengviau taikyti paukščių apsaugos teritorijoms negu saugomoms teritorijoms pagal Buveinių direktyvą, t. y. BST. Nes paukščių apsaugos teritorijos Graikijoje turėjo būti steigiamos nuo Paukščių direktyvos įgyvendinimo termino pabaigos, t. y. nuo 1981 m. balandžio 6 d.⁹⁰ Net jei šis reikalavimas nebuvo įgyvendintas, atitinkamos teritorijos nuo to momento jau buvo saugomos pagal 4 straipsnio 4 dalies pirmą sakinį.⁹¹

214. Todėl pagrindinėje byloje reikia išsiaiškinti, ar darbai, kuriems vykdyti duotas sutikimas, blogina paukščių, kurių apsaugai buvo įsteigta SAT, buveines arba trikdo šias rūšis tokiu būdu, kuris galėtų turėti reikšmingą poveikį direktyvos tikslų atžvilgiu.⁹²

215. Jei būtų nustatyti tokie pablogėjimai arba trikdymai, reikėtų taip pat išsiaiškinti, ar jie pateisinami remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje nustatytais materialiniais kriterijais. Kaip jau paaiškinta, pateisinimas galimas su sąlyga, kad atliekamas vertinimas, tikrinamos alternatyvos ir numatomos kompensacinės priemonės.⁹³

216. Nors nereikia atlikti formalaus poveikio teritorijai įvertinimo pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalį, tačiau ši valstybių narių laisvė savo nuožiūra taikyti pateisinimą yra ribojama.⁹⁴

217. Teisingumo Teismas konstatavo, kad Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį galima taikyti tik po to, kai plano ar projekto poveikis išnagrinėtas pagal šios direktyvos 6 straipsnio 3 dalį. Iš tiesų šio poveikio, atsižvelgiant į apsaugos tikslus, susijusius su nagrinėjama vietoje, žinojimas yra būtina sąlyga norint taikyti minėto 6 straipsnio 4 dalį. Neturint šių duomenų jokia šios nukrypti leidžiančios

87 — Žr. šios išvados 169 punktą.

88 — Žr. šios išvados 188 ir paskesnius punktus.

89 — Žr. šios išvados 193 ir paskesnius punktus.

90 — 2007 m. spalio 25 d. Sprendimo *Komisija prieš Graikiją* (C-334/04, Rink. p. I-9215) 32 punktus.

91 — Žr. 2000 m. gruodžio 7 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją (Basses Corbières)*, C-374/98, Rink. p. I-10799) 47 ir 57 punktus, 2007 m. rugsėjo 20 d. Sprendimo *Komisija prieš Italiją (Valloni e steppe pedegarganiche)*, C-388/05, Rink. p. I-7555) 18 punktą ir 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją (Kanal Segarra-Garrigues)*, C-186/06, Rink. p. I-12093) 26 punktą.

92 — Dėl tokio įvertinimo žr. Sprendimo *Santa Caterina* (minėto 85 išnašoje) 91 ir paskesnius punktus bei mano 2007 m. balandžio 19 d. išvados šioje byloje 61 ir paskesnius punktus.

93 — Žr. šios išvados 199 ir paskesnius punktus.

94 — Žr. mano išvados byloje *Alto Sil* (minėtos 39 išnašoje) 112 punktą.

nuostatos taikymo sąlyga nebūtų vertinama. Nagrinėjant galimus privalomuosius svarbesnio viešojo intereso pagrindus ir tai, ar yra mažiau žalingų alternatyvų, iš tiesų reikalaujama palyginti tai su žala, kuri būtų padaryta vietovei vykdant nagrinėjamą planą ar projektą. Be to, reikia tiksliai nustatyti šiai vietovei daromą žalą, kad būtų galima apibrėžti, kokių kompensacinių priemonių gali prireikti⁹⁵.

218. Todėl net pateisinant neigiamą poveikį pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį turi būti rūpestingai ir nešališkai išnagrinėtos visos konkretaus atvejo svarbios aplinkybės bei užtikrinama, kad jomis bus galima pagrįsti padarytas išvadas.⁹⁶ Taigi ir šiomis aplinkybėmis tai, kad reikia įvertinti interesus, išanalizuoti alternatyvas ir taikyti kompensacines priemones reiškia, kad prieš tai būtina tinkamai įvertinti pateisinimo reikalaujantį poveikį.⁹⁷

219. Poveikis gali būti tinkamai įvertintas tik remiantis patikimais ir aktualiais duomenimis apie paukščius atitinkamose teritorijose. Kitu atveju interesų įvertinimas, alternatyvų analizė ir kompensacinių priemonių nustatymas būtų pagrįsti tik teoriniu neigiamu poveikiu. Vadinas, nebūtų užtikrinama, kad atsižvelgta į faktinį neigiamą poveikį.

c) Išvada dėl vienuoliktojo klausimo

220. Todėl į vienuoliktąjį klausimą reikia atsakyti taip: remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalimi kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos gali duoti sutikimą vykdyti vandens perdavimo planą, kuris blogina paukščių, kuriems buvo įsteigta SAT, buveines arba šias rūšis trikdė tokiu būdu, kuris galėtų būti reikšmingas direktyvos tikslų atžvilgiu, tik tuo atveju, jei šie darbai yra pateisinami remiantis patikimais ir aktualiais duomenimis apie paukščius atitinkamoje SAT.

3. Dėl dvyliktojo klausimo – privalomieji viršesnio viešojo intereso pagrindai

221. Valstybės taryba dvyliktoju klausimu nori sužinoti, ar pagrindai, dėl kurių buvo imtasi vandens perdavimo projekto, pirmiausia susiję su drėkinimu ir tik paskui su geriamojo vandens tiekimu, gali pateisinti neigiamą poveikį saugomai teritorijai.

222. Dvyliktoju klausimu aptariama pirmoji Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies sąlyga, t. y. privalomieji viršesnio viešojo intereso pagrindai, tarp jų ir socialinio ar ekonominio pobūdžio. Kaip jau buvo konstatuota aptariant Vandens pagrindų direktyvą, iš principo tokiomis priežastimis gali būti drėkinimas ir geriamojo vandens tiekimas.⁹⁸

223. Tačiau jei atitinkamoje teritorijoje yra prioritetas natūralių buveinių tipas ir (arba) prioritetas rūšis, pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies antrą pastraipą vieninteliai argumentai, kuriuos galima pateikti, yra argumentai, susiję su žmonių sveikata ar sauga, su labai svarbiomis aplinkai palankiomis pasekmėmis arba kitomis, Komisijos nuomone, įpareigojančiomis priežastimis neatsižvelgti į visuomenės interesus [kitais privalomaisiais viršesnio viešojo intereso pagrindais].

224. Trijose iš prašyme priimti prejudicinį sprendimą minimų BST yra prioritetas rūšys arba natūralios buveinės: „Delta Achelouou, Limnothalassa, Mesologgiou-Aitolikou, Ekvoles Evinou, Nisoi Echinades, Nisos Petalas“ (GR2310001), „Limnes Trichonida kai Lysimachia“ (GR2310009) ir „Aspropotamos“ (GR1440001).⁹⁹

95 — Sprendimo *Santa Caterina* (minėto 85 išnašoje) 83 punktą.

96 — Dėl Komisijos diskrecijos kontrolės žr. 2007 m. liepos 18 d. Sprendimo *Industrias Químicas del Vallés prieš Komisiją* (C-326/05 P, Rink. p. I-6557) 77 punktą ir 2008 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Nyderlandai prieš Komisiją* (C-405/07 P, Rink. p. I-8301) 55 punktą bei juose minimą Teisingumo Teismo praktiką.

97 — Žr. mano išvados byloje *Alto Sil* (minėtos 39 išnašoje) 112 punktą.

98 — Žr. šios išvados 83 ir paskesnius punktus.

99 — Tokios teritorijos Sprendime 2006/613 pažymėtos žvaigždute C stulpelyje.

225. Kadangi Komisija šioje byloje nepateikė pastabų, vadinasi, labai sumažėja Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalies antroje pastraipoje nurodytų galimų pateisinančių interesų ratas. Remiantis pastraipos tekstu drėkinimas nebūtų priskiriamas interesui, galinčiam pateisinti darbus, nes jis nėra būtinas nei žmonių sveikatai ar saugai, ar labai svarbioms aplinkai palankioms pasekmėms. Tačiau geriamojo vandens tiekimą būtų galima priskirti argumentui, susijusiam su žmonių sveikata.

226. Tačiau būtų netikslinga šiuos griežtesnius reikalavimus, keliamus neigiamam poveikiui pateisinti, taikyti dar nepadarius neigiamo poveikio atitinkamų teritorijų prioritetiniams elementams. Kadangi Komisija oficialiai išreiškė tokį požiūrį,¹⁰⁰ tokiais atvejais jai nebereikia teikti pastabų, kol nėra įgyvendinami kiti interesai. Valstybės taryba turi nustatyti, ar daromas neigiamas poveikis atitinkamų teritorijų prioritetiniams elementams ir todėl galimam pateisinimui turi būti keliami griežtesni reikalavimai.

227. Be to, darbų pagrindai yra privalomi ir viršesni tik tuo atveju, jei jie reikšmingesni už neigiamą darbų poveikį Buveinių direktyva saugomoms teritorijoms.¹⁰¹

228. Todėl į dvyliktąjį klausimą reikia atsakyti taip: tiek drėkinimas, tiek geriamojo vandens tiekimas pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį yra privalomieji viršesnio viešojo intereso pagrindai vykdant vandens perdavimo projektą, jei tie pagrindai nusveria neigiamą darbų poveikį direktyva saugomose teritorijose. Tačiau jei daromas neigiamas poveikis prioritetiniams natūralių buveinių tipams ar rūšims, tuomet, jei Komisija nepateikia pastabų, pateisinti darbus būtų galima tik geriamojo vandens tiekimu.

4. Dėl tryliktojo klausimo – priemonės *Natura 2000* vientisumui apsaugoti

229. Tryliktoju klausimu Valstybės taryba nori sužinoti, ar norint nustatyti, ar kompensacinės priemonės yra tinkamos, reikia atsižvelgti į nukreipimo mastą ir reikalingų darbų apimtį.

230. Šis klausimas susijęs su trečiąja neigiamo poveikio saugomoms teritorijoms pateisinimo sąlyga pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį, būtent su kompensacinėmis priemonėmis, būtinomis (nepaisant neigiamo poveikio teritorijai) bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti.

231. Pagal Buveinių direktyvos 3 straipsnio 1 dalį *Natura 2000* pavadinimu kuriamas vieningas specialių saugumų teritorijų Europos ekologinis tinklas. Šis tinklas sudarytas iš teritorijų, kurios yra į I priedą įrašyti natūralių buveinių tipai ir į II priedą įrašytų rūšių buveinės, bei iš SAT, kuriose yra Paukščių direktyvos I priede nurodytų paukščių ir nuolatos aptinkamų migruojančių paukščių. *Natura 2000* turi užtikrinti galimybę palaikyti, o kur reikia ir atkurti iki geros apsaugos būklės natūralių buveinių tipus ir rūšių buveines jų natūraliame paplitimo areale.¹⁰²

232. Būtinios priemonės gali būti identifikuojamos tik atsižvelgiant į neigiamą poveikį atitinkamai teritorijai. Kompetentingos valdžios institucijos privalo nustatyti, kokio teritorijos indėlio į *Natura 2000* netenkama dėl projekto įgyvendinimo ir kaip turi būti kompensuojama ši žala, kad galiausiai liktų užtikrintas ekologinio tinklo vientisumas.¹⁰³

100 — Žr. Komisijos vadovo „Aplinkos tvarkymas *Natura 2000* – Direktyvos dėl buveinių (92/43/EEB) 6 straipsnio nuostatos“ (Liuksemburgas, 2000, p. 54).

101 — Žr. Sprendimą *Santa Caterina*, minėtą 85 išnašoje.

102 — Žr. mano 2005 m. spalio 27 d. išvados byloje *Komisija prieš Austriją (Lauteracher Ried, C-209/04)*, Rink. p. I-2755) 83 punktą.

103 — Žr. mano išvados byloje *Lauteracher Ried* (minėtos 102 išnašoje) 84 punktą.

233. Todėl Teisingumo Teismas anksčiau konstatavo, kad reikia tiksliai nustatyti šiai teritorijai daromą žalą, kad būtų galima apibrėžti galimų kompensacinių priemonių pobūdį.¹⁰⁴ Vadinasi, taikant kompensacines priemones reikia atsižvelgti į Achelojaus nukreipimo mastą ir tam reikalingų atlikti darbų apimtį, jei jie daro neigiamą poveikį saugomoms teritorijoms.

234. Todėl į tryliktąjį klausimą reikia atsakyti taip: norint nustatyti, ar kompensacinės priemonės, būtinos pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalį bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti, yra tinkamos, reikia atsižvelgti į upės nukreipimo mastą ir reikalingų atlikti darbų apimtį, jei jie daro neigiamą įtaką *Natura 2000* saugomoms teritorijoms.

5. Dėl keturioliktojo klausimo – natūralios upės ekosistemos pakeitimas

235. Keturioliktuoju klausimu Valstybės taryba norėtų sužinoti, ar Buveinių direktyva, aiškinama atsižvelgiant į EB 6 straipsnyje (dabar SESV 11 straipsnyje) numatytą tvarios plėtros principą, leidžiama natūralią upės ekosistemą pakeisti žmogaus sukurta upės ir ežero ekosistema.

236. Labai tikėtina, kad natūralios upės ekosistemos pakeitimas žmogaus sukurta upės ir ežero ekosistema, t. y. tvenkinių grupe, pagal Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalį pablogins esamas saugomas natūralias buveines. Tai reiktų konkrečiai įvertinti atsižvelgiant į atitinkamus apsaugos tikslus.

237. Tačiau galimas pabloginimas nereiškia, kad aptariamai nukreipimo darbai bet kuriuo atveju yra neleistini. Jie gali būti pateisinami remiantis Buveinių direktyvos 6 straipsnio 2 dalyje nustatytais kriterijais.

238. Į tvarios plėtros principą reikia atsižvelgti ieškant pateisinimo, t. y. įvertinant viešojo intereso pagrindus, neigiamą poveikį ir alternatyvas. Jei darbais siekiamų tikslų negalima tvariai įgyvendinti arba galima įgyvendinti tik tam tikromis sąlygomis, atliekant vertinimą sumažėja tų tikslų reikšmė. Analogiškai laikinas neigiamas poveikis yra ne toks reikšmingas kaip tvarus neigiamas poveikis.

239. Todėl į keturioliktojo klausimą reikia atsakyti taip: vandens perdavimo planas *Natura 2000* teritorijoje, kuris pakeistų natūralią upės ekosistemą žmogaus sukurta upės ir ežero ekosistema, gali būti leidžiamas, jei įvykdomos Buveinių direktyvos 6 straipsnio 4 dalyje nustatytos sąlygos.

V – Išvada

240. Siūlau Teisingumo Teismui į prašyme priimti prejudicinį sprendimą pateiktus klausimus atsakyti taip:

1. Direktyvos 2000/60/EB, nustatančios Bendrijos veiksmų vandens politikos srityje pagrindus, 13 straipsnio 6 dalyje ir 11 straipsnio 7 dalyje nustatomas ne direktyvos 4 straipsnio įgyvendinimo terminas, o tik įtvirtinamas absoliutus terminas valdymo planams arba priemonių programoms parengti. Kol šis terminas dar nesibaigė, direktyvoje nereikalaujama taikyti 4 straipsnį.
2. Per minėtą terminą valdymo planams arba priemonių programoms parengti priimti nacionalinės teisės aktai, kurie leidžia perduoti konkrečiau upės baseino vandenį į kitą baseiną, daro rimtą neigiamą poveikį Direktyvos 2000/60 tikslams, jei vandens perdavimas prisideda prie to, kad su direktyvos 4 straipsniu nesuderinama vandenų būklė tęsiasi ir nėra tik mažareikšmė. Be to,

104 — Sprendimas *Santa Caterina*, minėtas 85 išnašoje.

atsižvelgiant į išankstinį 4 straipsnio poveikį, galima rasti pateisinimą, pagrįstą viršesnio viešojo intereso pagrindais; nors valdymo planai nėra būtini, tačiau nacionalinis teisės aktas turi būti priimtas remiantis pakankama informacija.

3. Direktyvos 2000/60 14 straipsniui prieštaraujama, jei valdymo planai sudaromi be numatyto visuomenės dalyvavimo.
4. Poveikio aplinkai vertinimas, kuris buvo pateiktas nacionaliniam parlamentui patvirtinti po to, kai teismas panaikino aktą, kuriuo jis jau buvo administracijos patvirtintas, atitinka Direktyvos 85/337/EEB dėl tam tikrų valstybės ir privačių projektų poveikio aplinkai vertinimo, iš dalies pakeistos Direktyva 2003/35/EB, nustatančia visuomenės dalyvavimą rengiant tam tikrus su aplinka susijusius planus ir programas, 1 straipsnio 5 dalies reikalavimus, jei, pirma, juo teisės aktų leidėjui buvo suteikta procedūroms pagal direktyvą būtina (t. y. pakankamai aktuali ir išsami) informacija ir, antra, teisės aktų leidėjas šiuo pagrindu galėjo tinkamai iširti ir aptarti darbų poveikį aplinkai.
5. Valdymo planams pagal Direktyvos 2000/60 13 straipsnį iš principo taikomas aplinkosauginis vertinimas pagal Direktyvą 2001/42/EB dėl tam tikrų planų ir programų pasekmių aplinkai vertinimo.
6. Nei panaikinti sutikimai, duoti upės nukreipimo darbams vykdyti, nei atitinkamos sutikimo davimo procedūros pradžia pagal Direktyvos 2001/42 13 straipsnio 1 dalį negali būti laikomi oficialiais parengiamaisiais aktais upių baseinų rajonų valdymo planams pagal Direktyvą 2000/60. Tačiau jie galėtų būti laikomi upės nukreipimo plano, kurį privaloma vertinti, parengiamaisiais aktais, jei sutikimo davimo procedūra buvo nuosekliai tęsiama ir nenutraukiama.
7. Pagal Direktyvos 2001/42 11 straipsnio 2 dalį tokiu atveju, kai planas vienu metu patenka į šios direktyvos, Direktyvos 2000/60 ir Direktyvos 85/337 taikymo sritį, o minėtose direktyvose taip pat reikalaujama atlikti projekto poveikio aplinkai vertinimą, nereikia atlikti atskiro strateginio aplinkosauginio vertinimo, jei tyrimai, atlikti remiantis Direktyva 2000/60 ir Direktyva 85/337, turinio ir atliktos procedūros atžvilgiu atitinka Direktyvos 2001/42 reikalavimus.
8. Valstybės narės iki pranešimo apie Bendrijos svarbos teritorijų (BST) sąrašą dėl teritorijų, kurios buvo įtrauktos į nacionalinius BST sąrašus, o vėliau visos įtrauktos į bendrą Bendrijos svarbos teritorijų sąrašą, pagal Direktyvą 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos turi imtis atitinkamų apsaugos priemonių, kurios yra tinkamos išlaikyti minėtų teritorijų požymius. Po pranešimo valstybės narės pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 2 dalį turi neleisti, kad darbai, kuriems skirta sutikimo davimo procedūra buvo pradėta prieš paskelbiant pranešimą, Bendrijos svarbos teritorijose blogintų natūralias buveines ir rūšių buveines, taip pat smarkiai trikdytų rūšis, jei galimas neigiamas poveikis teritorijoms nėra pateisinamas.
9. Remiantis Direktyvos 92/43 6 straipsnio 2 dalimi kompetentingos nacionalinės valdžios institucijos gali duoti sutikimą leisti vykdyti vandens perdavimo planą, kuris blogina paukščių, kuriems buvo įsteigta speciali apsaugos teritorija, buveines arba šias rūšis trikdo tokiu būdu, kuris galėtų būti reikšmingas direktyvos tikslų atžvilgiu, tik tuo atveju, jei šie darbai yra pateisinami remiantis patikimais ir aktualiais duomenimis apie paukščius atitinkamoje specialioje apsaugos teritorijoje.
10. Tiek drėkinimas, tiek geriamojo vandens tiekimas pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalį yra privalomieji viršesnio viešojo intereso pagrindai vykdant vandens perdavimo projektą, jei tie pagrindai nusveria neigiamą darbų poveikį direktyva saugomose teritorijose. Tačiau jei daromas neigiamas poveikis prioritetiniams natūralių buveinių tipams ar rūšims, tuomet, jei Komisija nepateikia pastabų, pateisinti darbus būtų galima tik geriamojo vandens tiekimu.

11. Norint nustatyti, ar kompensacinės priemonės, būtinos pagal Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalį bendram *Natura 2000* vientisumui apsaugoti, yra tinkamos, reikia atsižvelgti į upės nukreipimo mastą ir reikalingų atlikti darbų apimtį, jei jie daro neigiamą įtaką *Natura 2000* saugomoms teritorijoms.
12. Vandens perdavimo planas *Natura 2000* teritorijoje, kuris pakeistų natūralią upės ekosistemą žmogaus sukurta upės ir ežero ekosistema, gali būti leidžiamas, jei įvykdomos Direktyvos 92/43 6 straipsnio 4 dalyje nustatytos sąlygos.